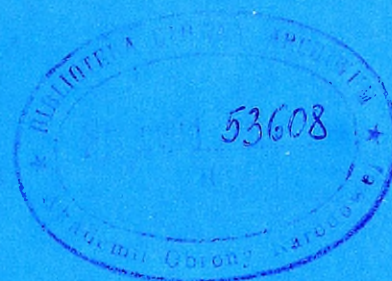

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

**WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OP
KATEDRA WOJSK OBRONY POWIETRZNEJ**

Do użytku służbowego

Egz. Nr ²

**Płk dr Andrzej BOBKOWSKI
Kpt. inż. Adam OCIECZEK**

ZWALCZANIE W NATO POTENCJAŁU SIŁ POWIETRZNYCH PRZECIWNIKA

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/3415

05-003415-002-0

WARSZAWA

53608

1997

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ

KATEDRA WOJSK OBRONY POWIETRZNEJ

Do użytku służbowego

Egz. Nr 2

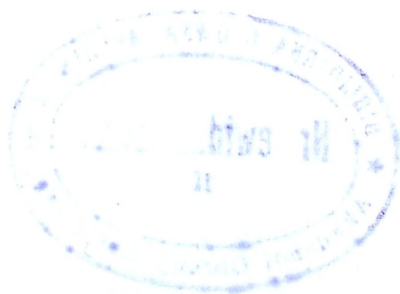
plk dr Andrzej BOBKOWSKI

kpt. inż. Adam OCIECZEK

ZWALCZANIE W NATO POTENCJAŁU SIŁ POWIETRZNYCH PRZECIWNIA

Tłumaczenie z języka angielskiego kpt. inż. Adam OCIECZEK,
opracowanie tekstu płk dr Andrzej BOBKOWSKI.

WSTĘP

W związku ze zbliżającym się włączeniem naszych sił zbrojnych do struktur NATO nieunikniony jest przełom w teorii i praktyce walki zbrojnej. Wymaga to m.in. zapoznania się oficerów kształconych w AON z dokumentami normatywnymi obowiązującymi w działalności szkoleniowej i bojowej Sojuszu Północnoatlantyckiego. Ważną ich część stanowią regulaminy. Prowadzenie działań w wymiarze powietrznym stanowi treść wielu wydawnictw, w których centralne miejsce zajmuje Regulamin Działań Taktycznych PSZ NATO ATP-42(B) „Zwalczanie potencjału sił powietrznych przeciwnika”. Niniejsze wydawnictwo jest tłumaczeniem z anglojęzycznej wersji ww. dokumentu.

Opracowując regulamin, autorzy spotkali się z wieloma problemami dotyczącymi zarówno treści merytorycznej, jak i strony redakcyjnej. Starali się z jednej strony -zachować strukturę dokumentu (łącznie z informacjami o trybie wprowadzenia regulaminu do użytku), styl i charakter opisu przyjętych definicji i rozwiązań, z drugiej zaś- uczynić dokument zrozumiałym dla polskiego czytelnika. Stąd pojawiają się w poniższym tekście sformułowania nie zawsze zgodne z przyjętymi w regulaminach obowiązujących w naszych siłach zbrojnych.

Jednak chęć szybkiego wydania otrzymanego materiału, w związku z nowelizacją programu studiów w kierunku dążenia do interoperacyjności naszych sił zbrojnych z armiami państw NATO, powinna być usprawiedliwieniem ewentualnych niedociągnięć.

REGULAMIN DZIAŁAŃ TAKTYCZNYCH
PSZ NATO
ATP 42 (B)
„ZWALCZANIE POTENCJAŁU SIŁ POWIETRZNYCH
PRZECIWNIKA”

PAKT PÓLNOCNOATLANTYCKI
WOJSKOWY ORGAN DO SPRAW NORMALIZACJI (MAS)
NATOW-skie PISMO OBWIESZCZAJĄCE

Sierpień 1992r.

1. ATP-42(B) - Zwalczanie potencjału sił powietrznych przeciwnika (CA - COUNTER AIR) jest NATO-wskim wydawnictwem do użytku służbowego.
2. ATP-42(B) jest nową wersją wydawnictwa i obowiązuje od momentu dostarczenia do zainteresowanych. Zastępuje ono wydawnictwo ATP-42(A), które zostanie zniszczone zgodnie z procedurą niszczenia dokumentów.

E. STAI

A. Generał -Major, NOAF

Przewodniczący MAS

SPIS TREŚCI

Część I - Ogólnie	9
Rozdział 1 Wprowadzenie	9
Parag. 101 Geneza	9
102 Cel	9
103 Zakres	10
104 Terminy, definicje i skróty	10
105 Zastosowanie	10
106 Informacje dodatkowe	10
Rozdział 2 Koncepcja	11
Parag. 201 Definicje	11
202 Cel zwalczania potencjału sił powietrznych przeciwnika	11
203 Miejsce CA w taktycznych działaniach sił powietrznych	12
204 Relacje między OCA i DCA	12
205 Obezwładnianie naziemnych środków obrony	
powietrznej przeciwnika (SEAD)	12
206 Związek walki powietrznej z walkami lądowymi i	
morskimi	12
207 Współdziałanie	13
208 Koordynacja wysiłku	13
209 Rozpoznanie i wywiad	13
210 Gotowość bojowa	14
211 Żywotność	14
212 Działania stałe	14
213 Działania w każdych warunkach atmosferycznych	14
214 Wielozadaniowość	14
215 Działania i przedsięwzięcia towarzyszące	15
Rozdział 3 Dowodzenie, kierowanie i łączność	16
Parag. 301 Ogólnie	16
302 Zasady użycia środków walki	16
303 Dowodzenie, kierowanie i łączność	16
304 Struktura organizacyjna	18
305 Przepływ i przetwarzanie informacji	19
Rozdział 4 Kontrola przestrzeni powietrznej	20
Parag. 401 Definicja	20
402 Ogólnie	20
Część II - Ofensywna walka z siłami powietrznymi przeciwnika (OCA)	21
Rozdział 5 Koncepcja	21
Parag. 501 Definicja	21
502 Cele	21
503 Związek OCA z całością działań bojowych.....	21

504	SEAD	22
505	Rodzaje obiektów uderzeń	22
Rozdział 6	Środki biorące udział w ofensywnej walce z siłami powietrznymi przeciwnika.....	23
Parag. 601	Ogólnie	23
602	Samoloty i ich uzbrojenie	23
603	Pociski rakietowe	25
604	Inne środki	26
605	Środki pomocnicze (towarzyszące).....	27
Rozdział 7	Prowadzenie ofensywnej walki z siłami powietrznymi przeciwnika	29
Parag. 701	Kierunek	29
702	Planowanie	29
703	Wybór obiektów uderzeń	30
704	Potencjalne obiekty uderzeń	31
705	Zadania w ramach OCA	36
706	Kierowanie i koordynacja	39
707	Łączność	40
Część III - Defensywna walka z siłami powietrznymi przeciwnika (Obrona powietrzna)		41
Rozdział 8	Koncepcja	41
Parag. 801	Definicje	41
802	Cele	41
803	Związek obrony powietrznej z całością walki	42
804	Zasady ogólne	42
805	Związek pomiędzy bierną a aktywną obroną powietrzną	43
Rozdział 9	Bierna obrona powietrzna	44
Parag. 901	Ogólnie	44
902	Środki	44
903	Przedsięwzięcia	45
Rozdział 10	Środki biorące udział w aktywnej obronie powietrznej ..	46
Parag. 1001	Ogólnie	46
1002	Części składowe	46
1003	Systemy uzbrojenia	48
1004	Systemy naziemne	48
1005	Stacje wykrywania	48
1006	Systemy współdziałające	49
1007	Dodatkowe siły i środki.....	50
1008	Rodzaje obrony powietrznej	51
Rozdział 11	Prowadzenie defensywnej walki z siłami powietrznymi przeciwnika (DCA).....	52
Dział I	Ogólnie	52

Parag. 1101	Cechy rozpoznawcze przeciwnika i zasady prowadzenia ognia	52
1102	Użycie środków walki w obronie powietrznej	52
1103	Wydajność procesu śledzenia	54
Dział II	Kierowanie i koordynacja użycia środków walki	54
Parag. 1104	Kierowanie scentralizowane i zdecentralizowane (autonomiczne)	54
1105	Kierowanie uzbrojeniem na obszarze działania	54
1106	Kierowanie działaniami lotnictwa myśliwskiego	56
1107	Kierowanie uzbrojeniem klasy ziemia-powietrze	58
1108	Współdziałanie między lądową i morską obroną powietrzną	61
Rozdział 12	Dowodzenie i kierowanie	62
Parag. 1201	Ogólnie	62
1202	Organa	62
1203	Dodatkowe części składowe	63
Część IV - Obezwładnianie naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika (SEAD)		65
Rozdział 13	Obezwładnianie naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika.....	65
Parag. 1301	Definicja	65
1302	Cele	65
1303	Planowanie i realizacja	65
1304	Środki	67
1305	Kategorie	67
Część V - Rozważania dodatkowe		69
Rozdział 14	Działania wspierające	69
Parag. 1401	Ogólnie	69
1402	Walka radioelektroniczna	69
1403	Tankowanie w powietrzu	70
1404	Rozpoznanie	70
Rozdział 15	Operacyjne meldowanie i ocena	70
Parag. 1501	Meldowanie operacyjne	71
1502	Ocena	71
1503	Bezpieczeństwo	71
Aneks A	Terminy i definicje	72
Aneks B	Skróty	79

CZEŚĆ I - OGÓLNE

ROZDZIAŁ 1

WPROWADZENIE

101. Geneza. Regulamin PSZ NATO dotyczący taktyki - ATP-42 (B) poświęcony zwalczaniu potencjału sił powietrznych przeciwnika (CA - COUNTER AIR) oparty jest na ogólnej doktrynie oraz podstawowych ustaleniach zawartych w regulaminie ATP-33 omawiającym doktrynę prowadzenia taktycznych działań sił powietrznych w NATO.

102. Cel. Wydawnictwo to stanowi zalecenie traktujące o operacyjnej doktrynie działań w ramach CA. Ma ono na celu:

- a. Przedstawienie dowódcom NATO-wskim i narodowym oraz sztabom informacji o skutecznym użyciu sił zbrojnych NATO do działań w ramach CA.
- b. Lepsze zrozumienie działań w ramach CA w narodowych i NATO-wskich siłach zbrojnych.
- c. Skoncentrowanie uwagi na wszystkich aspektach działań w ramach CA, a przez to ustalenie nie najlepiej opanowanych uwzględniając przy tym doktrynę i procedury. -

103. Zakres.

- a. Dokument ten rozważa udział w CA wszystkich elementów sił zbrojnych: znajdujących się w powietrzu, na lądzie czy na morzu.
- b. W ramach działań CA może być wykorzystywane zarówno uzbrojenie konwencjonalne, jak i jądrowe, (w tej publikacji to ostatnie nie jest omawiane).

- c. Dokument ten obejmuje cały zakres działań w ramach CA zarówno ofensywnych (OCA - OFFENSIVE COUNTER AIR), jak i defensywnych (DCA - DEFENSIVE COUNTER AIR), łącznie z obezwładnianiem naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika (SEAD - SUPPRESSION of ENEMY AIR DEFENCE).
- d. W celu zapewnienia możliwie najszerszego dostępu do tego dokumentu zawiera on tylko informacje jawne.
- e. Dowódcy szczebla operacyjnego powinni zapoznać się z informacjami zawartymi w niniejszym regulaminie w celu sprostania określonym narodowym lub NATO wymogom. Szczegółowe procedury zawarte są w dokumentach regionalnych.

104. Terminy, definicje i skróty. Patrz aneks A i B.

105. Zastosowanie. Użycie środków NATO oraz podjęcie przedsięwzięć towarzyszących w działaniach w ramach CA powinno być oparte na zasadach zawartych w niniejszym dokumencie.

106. Informacje dodatkowe. Dodatkowe informacje dotyczące sił powietrznych oraz użycia taktycznych sił powietrznych przedstawione są w następujących wydawnictwach:- ATP 27 Ofensywne wsparcie lotnicze (OAS)

- ATP 33 NATO doktryna lotnictwa taktycznego

- ATP 34 Taktyczne wsparcie lotnicze operacji morskich (TASMO -
TACTICAL AIR SUPPORT for MARITIME OPERATIONS)

- ATP 40 Doktryna i procedury kontroli przestrzeni powietrznej w czasie napięcia i wojny

- ATP 44 Walka radioelektroniczna (EW - ELECTRONIC WARFARE)

- ATP 56 Tankowanie w powietrzu (AAR - AIR-to-AIR REFUELLING)

ROZDZIAŁ 2

KONCEPCJA

201. Definicje. Zwalczanie potencjału sił powietrznych przeciwnika (CA) to działania skierowane przeciwko potencjałowi ofensywnemu i defensywnemu sił powietrznych przeciwnika w celu zdobycia i utrzymania pożądanego stopnia przewagi w powietrzu. Obniżenie potencjału sił powietrznych przeciwnika, który próbuje atakować wojska sojusznicze, jest osiągane przez defensywną walkę z jego siłami powietrznymi (DCA). Poszukiwanie i bezpośrednie atakowanie sił powietrznych przeciwnika na jego tyłach ogranicza jego możliwości niszczenia wojsk sojuszniczych i nazywa się ofensywną walką z siłami powietrznymi przeciwnika (OCA). Działania w ramach OCA, które powodują neutralizację, niszczenie lub czasowe obezwładnianie systemów obrony powietrznej przeciwnika w celu umożliwienia własnym siłom powietrznym prowadzenia swobodnych działań, nazywa się obezwładnianiem naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika (SEAD).

202. Cel zwalczania potencjału sił powietrznych przeciwnika. Korzystna sytuacja w powietrzu stanowi podstawę do pomyślnego prowadzenia działań bojowych. Celem CA jest ochrona wojsk sojuszniczych przed atakami przeciwnika z powietrza, utrzymanie swobody niezbędnej do realizacji innych zadań bojowych w powietrzu oraz uniemożliwienie przeciwnikowi wykorzystania przez niego przestrzeni powietrznej. Poprzez powyższe działania siły powietrzne dążą do osiągnięcia lokalnej i/lub czasowej przewagi w powietrzu. Przewaga w powietrzu pozwala na manewr, który umożliwia nowoczesnym siłom lądowym, morskim i powietrznym wykorzystanie w pełni ich zdolności i potencjałów bojowych, a także zapewnia osłonę sojuszniczych środków walki.

203. Miejsce CA w taktycznych działaniach sił powietrznych. CA jest częścią taktycznych działań sił powietrznych składających się na całość walki i może opierać się na tych samych środkach co inne działania sił powietrznych. Decyzja w sprawie priorytetów dla wysiłku sił powietrznych musi być ściśle związana z ogólnym zamiarem prowadzenia działań bojowych i dlatego musi być podejmowana na najwyższym szczeblu.

204. Relacje między OCA i DCA. Ogólnie rzecz biorąc, taktyczne działania sił powietrznych uważane są za ofensywne wtedy, kiedy prowadzi się je w celu wykrycia i podjęcia walki z przeciwnikiem w miejscu i czasie naszego wyboru, a za defensywne - kiedy są reakcją na inicjatywny charakter działań przeciwnika. Ponieważ OCA i DCA często opierają się na tych samych środkach, a ponadto są prowadzone jednocześnie w tej samej przestrzeni powietrznej, dlatego nie mogą być rozważane oddzielnie. Dotyczy to zwłaszcza działań w ramach CA. Położenie nacisku na OCA czy na DCA będzie zależało od sytuacji taktycznej. Wszystkie aspekty działań w ramach CA będą uzupełniały się, by osiągnąć cel walki.

205. Obezwładnianie naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika (SEAD). SEAD jest częścią OCA i jest omówione w części IV.

206. Związek walki powietrznej z walkami lądowymi i morskimi. Zagrożenie uderzeniami lotnictwa przeciwnika dla działań sojuszniczych sił lądowych i morskich nie jest ograniczone geograficznie i determinowane jest priorytetami oraz celami określanymi przez przeciwnika. Dlatego CA może być częścią zarówno walk lądowych jak i morskich, a także często przekraczać granice między nimi. Podobnie wszystkie rodzaje sił zbrojnych mogą brać udział w CA. Stopień obustronnego wsparcia określonego potrzebami CA będzie zależał od zmiennych takich jak: stopień zagrożenia; wymagany rozwój korzystnej sytuacji powietrznej; własne cele i rozmieszczenie sił sojuszniczych.

207. Współdziałanie. Skuteczność działania potęgowana jest przez gotowość systemów, jednostek i sił oraz zapewnienie wsparcia i otrzymanie go z innych systemów, jednostek i sił. Takie współdziałanie umożliwia wykorzystanie środków różnych rodzajów sił zbrojnych i wspólnych doktryn, systemów oraz procedur dowodzenia i kierowania, systemów uzbrojenia, środków nawigacji lotniczej i lądowej, elektroniki, łączności, procedur oraz sprzętu do identyfikacji swój-obcy. Powyższe możliwości zarówno w relacjach wewnętrznych jak i zewnętrznych pożądane są nie tylko z wojskowego punktu widzenia, lecz również w niektórych wypadkach są niezbędne dla uzyskania wiarygodności odstraszenia oraz efektywnego użycia sił powietrznych. Współdziałanie wzmacnia elastyczność reakcji na zmieniającą się sytuację taktyczną oraz pozwala na koncentrację wysiłku dla udaremnienia osiągnięcia celu ataku przez siły powietrzne przeciwnika.

208. Koordynacja wysiłku. Określenie optymalnych celów i skutków wymaga oceny zasięgu i możliwości sił własnych oraz słabości przeciwnika. Skuteczne zastosowanie środków (samoloty, uzbrojenie, urządzenia wspomagające kierowanie i wsparcie oraz inne) wymaga ścisłego współdziałania w czasie i przestrzeni między elementami powietrznymi i lądowymi. Będzie to miało wpływ na wybór najlepszego wariantu działania. Decyzja odnośnie do wyboru celu działania może być wówczas podjęta na najwyższym szczeblu dowodzenia, a proces współdziałania może być zaplanowany szczegółowo poprzez stawianie zadań i koordynowanie działań właściwych jednostek.

209. Rozpoznanie i wywiad. Tak jak wszystkie inne działania, skuteczne przeprowadzenie CA wymaga zdobywania i rozpowszechniania w odpowiednim czasie wiarygodnych i aktualnych danych z rozpoznania. Informacje ze wszystkich źródeł poszczególnych ogniw będą użyteczne i mogą powodować

określanie zapotrzebowań w zakresie rozpoznania powietrznego w celu wsparcia działań w ramach CA.

210. Gotowość bojowa. Możliwość zaskoczenia początkowo znajduje się w rękach potencjalnego agresora. W związku z tym NATO-wskie środki walki do celów CA powinny być utrzymywane w odpowiednich stanach gotowości bojowej tak, aby właściwy czas reakcji na pierwszy atak ściśle odpowiadał przewidywanemu czasowi ostrzegania na szczeblu taktycznym.

211. Żywotność. Żywotność środków walki przeznaczonych do CA jest podstawowym czynnikiem warunkującym powodzenie w ogólnej walce i będzie ona utrzymywana jednocześnie przez połączenie działań aktywnych z realizacją przedsięwzięć biernych.

212. Działania stale. Prawdopodobieństwo wydłużonego konfliktu wymaga aby NATO-wskie środki walki przeznaczone do celów CA były przygotowane do działań na dłuższy okres. Dlatego zawsze powinno się dążyć do maksymalnej ekonomii wysiłku. Jednakże efekty działań w ramach CA z natury rzeczy kumulują się i powinny być tak planowane, by umożliwiały, w razie potrzeby koncentrację wysiłku w celu wsparcia sił lądowych oraz odparcia ataków przeciwnika z odpowiednią siłą.

213. Działania w każdych warunkach atmosferycznych. Sojusznicze siły powietrzne przeznaczone do CA muszą być zdolne do prowadzenia ciągłych działań w każdych warunkach środowiskowych i pogodowych. Decyduje to o żywotności sił obrony powietrznej.

214. Wielozadaniowość. Liczba środków walki pozostających w dyspozycji dowódców NATO jest ograniczona. Jednak niektóre jednostki mogą wykonywać więcej niż jedno zadanie ze względu na elastyczność ich systemów uzbrojenia, dostępną amunicję i wyszkolenie (np: jednostka lotnictwa myśliwsko-bombowego może wykonywać w drugiej kolejności zadania w roli jednostki

dziennych myśliwców przechwytyjących). Wielozadaniowość zdefiniowana jest w regulaminie ATP-33. Dowódcy NATO powinni precyzować wymagania i standardy dla wszystkich aspektów CA w celu zwiększenia zdolności sił do działań wielozadaniowych. W ten sposób ograniczenia narzucane przez wsparcie logistyczne, szkolenie załóg oraz środki dowodzenia i kierowania mogą być zminimalizowane.

215. Działania i przedsięwzięcia towarzyszące. Część działań i przedsięwzięć, które nie są bezpośrednio związane z prowadzeniem CA, ma duże znaczenie i dlatego także musi być brana pod uwagę, a mianowicie:

- a - walka radioelektroniczna - EW (patrz rozdział 14);
- b - tankowanie w powietrzu - AAR (patrz rozdział 14);
- c - kontrola przestrzeni powietrznej (patrz rozdział 4).

ROZDZIAŁ 3

DOWODZENIE, KIEROWANIE I ŁĄCZNOŚĆ

(C3 - COMMAND, CONTROL and COMMUNICATIONS)

301. Ogólnie. Rozwój i wprowadzanie urządzeń ułatwiających dowodzenie, kierowanie i łączność służy sprawowaniu połączonej kontroli od możliwie najwyższego szczebla przy zezwoleniu na działania zdecentralizowane. Ogólne zasady i struktura C3 dla taktycznych działań sił powietrznych przedstawione są w rozdziale 3 regulaminu ATP-33 -wydawnictwa PSZ NATO poświęconego taktyce.

302. Zasady użycia środków walki (ROE - RULES OF ENGAGEMENT). Skuteczne użycie środków walki w ramach CA wymaga ustanowienia wspólnych zasad użycia ich we wszystkich obszarach działań oraz w warunkach ograniczonego dowodzenia. Wspólne zasady użycia środków walki i standardowe kryteria oceny określania wrogiego charakteru działań, precyzowane są w celu zastosowania ich w czasie pokoju, w okresach napięć oraz w czasie działań wojennych. Ponadto, wyżsi dowódcy NATO (MNCs - MAJOR NATO COMMANDERS) mogą wprowadzać zasady użycia środków walki zgodnie ze swoimi kompetencjami. Będą brane pod uwagę okoliczności, w których mogłyby być zaangażowane systemy uzbrojenia mające specjalne możliwości, na przykład zasięg pozawzrokowy (BVR - BEYOND VISUAL RANGE). Zasady użycia środków walki oraz stopnie gotowości bojowej muszą być uzgadniane między wyższymi dowódcami NATO w celu zapobieżenia błędnej ich interpretacji.

303. Dowodzenie, kierowanie i łączność. Od systemu dowodzenia i kierowania wymaga się skupienia całości wysiłku na osiągnięciu celu głównego. Dla zapewnienia koordynacji różnych decyzji podejmowanych na poszczególnych

szczeblach wykonawczych podstawowym warunkiem wstępnym jest skuteczny, bezpieczny i żywotny system łączności.

a. Dowodzenie i kierowanie. Do prowadzenia działań w ramach CA funkcjonują następujące elementy (organa) dowodzenia:

(1) Wyżsi dowódcy NATO (MNCs - MAJOR NATO COMMANDERS).

Są oni uprawnieni do dowodzenia operacyjnego i są odpowiedzialni za decyzje o charakterze podstawowym.

(2) Wyżsi dowódcy podlegli (MSCs - MAJOR SUBORDINATE COMMANDERS). Realizują dowodzenie operacyjne i są odpowiedzialni za ustalanie priorytetów dla czasowej zmiany przydziału taktycznych sił powietrznych w obrębie podległych dowództw (**allotment**).

(3) Główni dowódcy podlegli (PSCs - PRINCIPAL SUBORDINATE COMMANDERS). Sprawują operacyjną kontrolę oraz są odpowiedzialni za procentowy podział wysiłku i wydzielanie odpowiedniej liczby oraz typów samolotów, niezbędnych do przeprowadzenia dowolnych działań powietrznych w celu wykonania określonego zadania (**apportionment i allocation**)*.

(4) PSCs przekazują dowodzenie taktyczne stanowiskom dowodzenia działaniami połączonych taktycznych sił powietrznych (ATOC - ALLIED TACTICAL OPERATIONS CENTRE) stanowiskom dowodzenia działaniami sił obrony powietrznej w sektorach (SOC - SECTOR OPERATIONS CENTRE) oraz dowódcom podobnych szczebli. Dowództwa te kolejno mogą również realizować kierowanie

* Uwaga. W niektórych regionach kompetencje w zakresie allotment i apportionment przypadają zamiennie MSCs i PSCs.

taktyczne lub przekazywać je podległym dowódcom jednostek kierowania i meldowania, dowódcom baz lotnictwa myśliwskiego, stanowiskom dowodzenia systemów rakietowych klasy z-p i systemów obrony powietrznej bliskiego zasięgu (SHORAD) oraz dowódcom okrętów.

(5) Dowódcy jednostek odpowiedzialni są za realizację przedsięwzięć na najniższym szczeblu.

b. Łączność. Różne organa i sieci łączności taktycznej powinny posiadać zdolność szybkiej wymiany oraz zobrazowania informacji, która stanowi przedmiot ogólnego zainteresowania. Obieg informacji oraz kierowanie taktyczne muszą być dostosowane do ogniw dowodzenia. System łączności musi zapewniać informacje możliwe pełne i w czasie rzeczywistym. Powinien być wystarczająco elastyczny, aby umożliwiać sprawną zmianę kierunku działania sił, nawet gdy już znajdują się w powietrzu, jeżeli właściwy dowódca uzna to za konieczne. System łączności musi również zapewniać wymianę informacji pomiędzy poszczególnymi szczeblami dowodzenia nawet gdyby szczebel pośredni został unieruchomiony.

304. Struktura organizacyjna. Struktury ustanowione do działań w ramach CA muszą być integralną częścią całościowej struktury przeznaczonej do taktycznych działań powietrznych. Struktury te muszą obejmować różne szczeble dowodzenia i obszary odpowiedzialności, które zapewniają scentralizowane planowanie i współdziałanie oraz szybkie i odpowiednie zdecentralizowane wykonanie. Przeciwdziałający ciągłemu zagrożeniu charakter obrony powietrznej wymaga stałego funkcjonowania struktury zorganizowanej do spełniania wyłącznie tej roli. Struktura OCA uzupełnia inne taktyczne działania sił powietrznych i nie ma

konieczności tworzenia dla jej potrzeb oddzielnego systemu dowodzenia, kierowania i łączności (C3).

305. Przepływ i przetwarzanie informacji. Przepływ informacji pomiędzy różnymi elementami struktury dowodzenia i kierowania musi sprostać pewnym podstawowym wymagom. Aby proces dowodzenia i kierowania mógł skutecznie przebiegać, informacje muszą być przekazywane bezzwłocznie. Muszą być aktualne i zgodne z zadaniami.. Aby przyspieszyć wymianę istotnych informacji, może być konieczne określenie zakresu i typu informacji, które mają być przekazywane do ustalonego szczebla dowodzenia i kierowania. Dane przekazywane pomiędzy szczeblami dowodzenia i kierowania, w celu realizacji zadań w ramach CA, wymagają w zasadzie automatyzacji przetwarzania danych. System dowodzenia i kierowania powinien jednak być dublowany przez systemy oraz procedury zabezpieczające w celu zapewnienia ciągłości działania w razie uszkodzenia głównego systemu.

ROZDZIAŁ 4

KONTROLA PRZESTRZENI POWIETRZNEJ

401. Definicja. Kontrola przestrzeni powietrznej jest połączeniem procedur planowania organizacji przestrzeni powietrznej, kontroli i funkcji koordynacyjnych w celu minimalizacji ryzyka oraz umożliwienia skutecznego i elastycznego wykorzystania przestrzeni powietrznej przez wszystkie elementy zaangażowane w połączonych działaniach powietrzno - lądowo - morskich. Kontrola przestrzeni powietrznej umożliwia większą elastyczność działań, jednak zatwierdzanie, nie zatwierdzanie lub odwoływanie działań bojowych podlega kompetencji tylko dowódcy szczebla operacyjnego.

402. Ogólnie. Kontrola przestrzeni powietrznej stanowi istotny czynnik we wszystkich taktycznych działaniach sił powietrznych i musi uwzględniać wszystkie uwarunkowania oraz środki organizacyjne zapewniające skuteczną kontrolę własnej przestrzeni powietrznej. Obejmuje ona procedury ułatwiające utrzymywanie nakazanej trasy oraz rozpoznawanie własnych samolotów. W celu maksymalnego wykorzystania środków obrony powietrznej przy jednoczesnym zapewnieniu jak najmniejszych ograniczeń dla OCA i innych działań taktycznych przyjmowane są zasady identyfikacji swój-obcy i strefy użycia uzbrojenia (WEZ - WEAPON ENGAGEMENT ZONE) oraz zasady kierowania ruchem lotniczym niebojowych statków powietrznych. Doktryna oraz procedury dla kontroli przestrzeni powietrznej przedstawione są w wydawnictwie ATP-40 oraz uzupełniane są przez dowódców mających uprawnienia do dowodzenia operacyjnego. Poza strefami bojowymi, procedury co do utrzymania nakazanych tras i rozpoznania powinny być koordynowane pomiędzy MNCs a organami narodowymi.

CZEŚĆ II - OFENSYWNA WALKA Z SIŁAMI POWIETRZNYMI PRZECIWNika (OCA)

ROZDZIAŁ 5

KONCEPCJA

501. Definicja. OCA jest to działanie ukierunkowane na zniszczenie, rozbicie lub ograniczenie powietrznej siły uderzeniowej przeciwnika najbliższej jego bazowania. Działania te wynikają z inicjatyw NATO.

502. Cele. Celem OCA jest uzyskanie i utrzymanie panowania w powietrzu. Zamiarem jej jest stworzenie warunków, które zapewniłyby własnym siłom zbrojnym swobodę działania na obszarze działań wojennych przy jednoczesnym odebraniu tej swobody przeciwnikowi. Mogą wystąpić okresy, w których posiadane siły nie zapewniają ciągłego panowania w powietrzu. W takim wypadku celem OCA musi być osiągnięcie przewagi w powietrzu w decydujących okresach i w określonych miejscach w celu wsparcia realizacji powietrznych zadań bojowych lub manewrowych działań sił lądowych. Dlatego też decyzje co do powyższego muszą uwzględniać stopień przewagi w powietrzu niezbędny do zapewnienia wsparcia w walce lądowej i/lub powietrznej. Przewaga w powietrzu jest podstawą w działaniach ofensywnych, ponieważ potęguje swobodę manewrową sił lądowych oraz stwarza korzystną sytuację do działań w ramach izolacji pola walki.

503. Związek OCA z całością działań bojowych. Wszystkim działaniom sprzyja korzystna sytuacja powietrzna. Oczywiście będą takie wypadki, gdy przeciwnik nie będzie posiadał wystarczającego potencjału ofensywnych sił powietrznych, aby udaremnić nasze powodzenie w działaniach lądowych, morskich lub powietrznych. Sojusznice siły zbrojne mogą wówczas prowadzić działania bez potrzeby wsparcia z powietrza. Jeżeli jednak tylko pojawi się możliwość ofensywnych działań sił powietrznych przeciwnika, należy w procesie

planowania działań taktycznych zwrócić przede wszystkim uwagę w na możliwość przeciwdziałania im. OCA musi być skierowana na kluczowe punkty powietrznego potencjału przeciwnika. W tym celu dla optymalizacji możliwości sił NATO muszą być uprzednio wybrane obiekty uderzeń, określone czasy ataku oraz siły ofensywne, które wezmą w niej udział. Tak więc w efektywnym wykorzystaniu własnych taktycznych sił powietrznych, główną rolę powinna odgrywać OCA

504. SEAD. Patrz część IV.

505. Rodzaje obiektów uderzeń. Osiągnięcie celu OCA jest możliwe poprzez identyfikację obiektów uderzeń - w powiązaniu z czasem, przestrzenią i środkami walki możliwymi do użycia. W skład wyżej wymienionych obiektów, związanych z OCA, wchodzi:

a. Systemy uzbrojenia klasy ziemia - powietrze:

- (1) statki powietrzne;
- (2) lotniska, działające bazy i lotniskowce;
- (3) systemy wyrzutni rakietowych i jednostki morskie;
- (4) systemy walki radioelektronicznej;
- (5) składy osobowe.

b. Urządzenia dowodzenia, kontroli i łączności oraz instalacje:

- (1) systemy dowodzenia, kontroli i łączności;
- (2) systemy wykrywania i naprowadzania powietrznego.

c. Logistyka i infrastruktura:

- (1) składy amunicji oraz materiałów pędnych i smarów;
- (2) instalacje obsługi;
- (3) środki transportu;
- (4) obiekty zakwaterowania;
- (5) źródła zasilania.

ROZDZIAŁ 6

ŚRODKI BIORĄCE UDZIAŁ W OFENSYWNEJ WALCE Z SIŁAMI POWIETRZNYMI PRZECIWNIKAMI

601. Ogólnie. Zazwyczaj jest za mało środków walki przeznaczonych wyłącznie do OCA. Sposób, w jaki będzie prowadzone zwalczanie potencjału sił powietrznych przeciwnika zależeć będzie od ilości sił, które mogą być do tego celu wydzielone oraz możliwości różnych innych elementów omówionych w tym rozdziale. Związek pomiędzy obiektami uderzeń a wyżej wymienionymi środkami przedstawiony jest w rozdziale 7.

602. Samoloty i ich uzbrojenie. Samoloty w OCA stanowią zasadniczy środek walki. Posiadanie wielu typów samolotów oraz różnorodność ich uzbrojenia zapewnia możliwość wyboru wariantów ich użycia, jednak poszczególne typy samolotów i eskadry mogą mieć bardziej lub mniej wyspecjalizowane możliwości. Zależą one od takich czynników, jak: zasięgu, ciężaru ładunku, przenoszonego uzbrojenia, możliwości działania w TWA i w nocy, możliwości samoobrony, możliwości tankowania w powietrzu, wyposażenia specjalnego oraz sposobów treningu. Pod uwagę są brane:

- a. Samoloty bombowe. Tego typu samoloty wykorzystywane będą do ataku na obiekty naziemne przedstawione w rozdziale 7. Ze względu na ich największy zasięg oraz największe możliwości do ciężaru przenoszonego ładunku nie muszą być one wykorzystywane do działań w ramach OCA we wczesnej fazie konfliktu.
- b. Samoloty myśliwsko - bombowe. Wielozadaniowe samoloty myśliwsko-bombowe i szturmowe oraz ich załogi zapewniają możliwość wykonywania dużej części zadań w ramach CA. Ogólnie mówiąc, im większe są możliwości samoobrony danego samolotu, tym większy jest

właściwy mu potencjał ofensywny do wykonywania zadań w ramach CA. Skupienie się w szkoleniu załóg jedynie na realizacji zadań typu powietrze - ziemia może zahamować ich nawyki do wykonywania zadań innych niż uderzenia. Jednak im większa jest wiedza załóg na temat działania ich własnego lotnictwa i przeciwnika, systemów PZR i OPL oraz środków walki radioelektronicznej, jak również taktycznej doktryny przeciwnika, techniki oraz możliwości składów osobowych, tym większe jest prawdopodobieństwo pomyślnego wykonania zadań w ramach CA.

- c. Samoloty myśliwskie. Samoloty myśliwskie wnoszą duży wkład w OCA. Ich specjalne wykorzystanie w ramach OCA będzie zależało od danych taktyczno - technicznych samolotów, uzbrojenia i wyszkolenia załóg.
- d. „Dzikie łasice”. Termin „Wild Weasel” używany jest w stosunku do samolotów oraz załóg wyposażonych i szkolonych w jedyny w swoim rodzaju sposób w celu wykonywania zadań w ramach obezwładnienia i dezorganizacji naziemnych środków radiolokacyjnych obrony powietrznej przeciwnika łącznie ze współpracującymi z nimi środkami dowodzenia, kierowania i łączności. Z powodu małej ich liczebności, w zasadzie powinny być one wykorzystywane do zadań w początkowym etapie OCA lub do obezwładniania naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika. W zależności od poziomu wyszkolenia załóg oraz uzbrojenia, samoloty Wild Weasel mogą być wykorzystywane również do walki typu powietrze - powietrze w ramach zadań OCA.
- e. Śmigłowce. Możliwe jest użycie śmigłowców do realizacji zadań w ramach CA przeciwko śmigłowcom przeciwnika oraz do SEAD.
- f. Samoloty różnego przeznaczenia. Samoloty walki radioelektronicznej, wczesnego ostrzegania powietrznego, ostrzegania i naprowadzania mogą brać udział we wszystkich fazach działań sił powietrznych, lecz

szczególnie przyczyniają się do zapewnienia powodzenia oraz skutecznej realizacji zadań w ramach CA.

- g. Bojowe środki rażenia. Różnorodność środków rażenia, które mogą być użyte w ramach OCA, pokrywa niemalże cały zakres powietrznych środków rażenia. Obejmują one taktyczne uzbrojenie nuklearne, pociski raketowe klasy powietrze - powietrze, działka samolotowe, przeciwradiolokacyjne pociski raketowe, bomby ogólnego przeznaczenia, bomby kasetowe, wyrzutniki bomb małego kalibru, bomby oraz pociski raketowe kierowane laserowo, elektrooptycznie i telewizyjnie. Aby osiągnąć pożądany skutek, środki rażenia muszą ściśle odpowiadać określonemu zadaniu. Zastosowanie środków rażenia o zwiększonej skuteczności działania przeciwko takim obiektom, jak utwardzone powierzchnie betonowe i umocnione schrony zapewnia znaczny wzrost możliwości w CA.

603. Pociski raketowe

- a. Zależnie od okoliczności w OCA mogą być użyte nuklearne lub konwencjonalne balistyczne pociski raketowe średniego zasięgu (IRBM - INTERMEDIATE-RANGE BALLISTIC MISSILE) i inne typy kierowanych pocisków raketowych klasy ziemia - ziemia oraz niekierowane rakiety dalekiego zasięgu.
- b. W miarę rozwoju technologii raketowych pocisków manewrujących uzbrojonych w głowice nuklearne albo konwencjonalne również i te systemy mogą być wykorzystywane przeciwko obiektom w ramach CA.
- W rozważaniach dotyczących korzyści płynących z użycia tego typu uzbrojenia przeciwko obiektom innym niż w ramach CA muszą być brane pod uwagę takie czynniki, jak: liczba uszkodzeń w przeliczeniu na

samolot, koszt samolotu, ważność obiektu rażenia oraz jego rzeczywista podatność na zniszczenie w porównaniu do innych form ataku.

604. Inne środki. Zazwyczaj nie przydzielane do CA, które czasami mogą być użyte:

- a. Zdalnie sterowane aparaty latające (RPVs - REMOTELY PILOTED VEHICLES). RPVs mogłyby być wykorzystywane w działaniach w ramach CA do atakowania, mylenia, wyrzucania celów pułapek oraz nękania. Mogą one również być użyte pośrednio w CA do zapewnienia informacji i wsparcia.
- b. Samoloty bezzałogowe. Chociaż samoloty bezzałogowe są mniej skomplikowane niż RPVs, mogą być używane do ataku, mylenia, zakłócania, nękania oraz wyrzucania celów pozornych.
- c. Naziemne środki ogniowe. Gdyby obiekty uderzeń w ramach OCA znalazły się w zasięgu naziemnych środków ogniowych, właściwy dowódca sił powietrznych może poprosić o pomoc w zwalczaniu tych obiektów wykorzystując do tego celu ustalone kanały łączności. Naziemne środki ogniowe są szczególnie przydatne w razie obezwładniania naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika.
- d. Morskie siły powietrzne. Środki morskich sił powietrznych również mogą być użyte w ramach OCA. W niektórych wypadkach mogą one być przydzielane do sił lądowych/ powietrznych i/lub podporządkowywane kierownictwu operacyjnemu zespołu dowódców sił powietrznych lub lądowych (pod warunkiem, że zostaną przewidziane rezerwy w istniejących planach działania NATO).

605. Środki pomocnicze (towarzyszące)

- a. Naziemne środki zabezpieczenia działań obrony powietrznej (ADGE - AIR DEFENCE GROUND ENVIRONMENT). Należy spodziewać się, że podczas otwartych stadiów konfliktu ADGE będą całkowicie zaangażowane w zabezpieczenie działań obrony powietrznej, ale gdy środki radiolokacyjne i łączności poszczególnych sektorów nie są całkowicie wykorzystywane, powinny wówczas wspomagać samoloty biorące udział w OCA. Chociaż nie jest to standardowa rola ADGE, to wspomaganie takie należy traktować jako logiczne poszerzenie zadań obrony powietrznej. Zapewnienie takiego wsparcia zależy od teoretycznego i praktycznego wyszkolenia oficerów naprowadzania.
- b. Przewoźny system kierowania taktycznymi operacjami lotniczymi (TTACS - TRANSPORTABLE TACTICAL AIR CONTROL SYSTEM). TTACS może być integrowany lub łączony z ADGE. Systemy te są tworzone, a ich operatorzy są szkoleni na potrzeby taktycznych operacji lotniczych. Rola, jaką będą spełniały te systemy w zasadzie zależy od decyzji dowódcy szczebla operacyjnego i może być ona (w zależności od wymogów sytuacji) ofensywna lub defensywna. Konstrukcja systemów umożliwia kontynuowanie już wykonywanego zadania, nawet gdy wystąpi potrzeba realizacji innego.
- c. Mobilne systemy stacji radiolokacyjnych małej wysokości (MLLRS - MOBILE LOW LEVEL RADAR SYSTEMS). MLLRS stanowią uzupełnienie ADGE dzięki poszerzeniu strefy informacji radiolokacyjnej na małych wysokościach. Dodatkowo systemy te mają zdolność zabezpieczenia realizacji zadań bojowych w ramach CA.
- d. Morskie systemy kierowania taktycznymi operacjami lotniczymi. Okręty wyposażone w te systemy (w razie konieczności) powinny współdziałać

ściśle z brzegowymi systemami kierowania taktycznymi operacjami lotniczymi.

- e. Systemy zakłóceń. Część jednostek wyposażona jest w różnorodny sprzęt elektroniczny, który może wspierać działania w ramach OCA. Urządzenia zakłócające mogą być naziemne lub pokładowe. W wypadku pokładowych mogą to być urządzenia montowane na samolotach stawiających zakłócenia w ramach SEAD ze stref dyżurowania poza zasięgiem środków obrony powietrznej przeciwnika lub odpowiednio adaptowane, montowane na samolotach towarzyszących samolotom działającym nad ugrupowaniem środków ogniowych przeciwnika. Naziemne środki walki tego typu mogą być zapotrzebowywane albo przydzielane przez dowództwo wyższego szczebla. W skład systemów zakłóceń wchodzi również urządzenia przenoszone przez samoloty, takie jak zasobniki walki radioelektronicznej, pokładowy sprzęt walki radioelektronicznej, flary na podczerwień i urządzenia wyrzucające dipole odbijające. (Patrz również rozdział 13).
- f. Rozpoznanie. OCA zależy od rozpoznania w zakresie ostrzegania o zagrożeniu, jak również w zakresie określania charakteru obiektów uderzeń. Rozpoznanie takie prowadzone jest głównie w ramach struktur narodowych na odpowiednich szczeblach sztabowych i dowódczych. Szczególnie ważna dla OCA jest możliwość przechwytywania i identyfikacji emisji elektronicznych oraz natychmiastowego przekazywania uzyskanego położenia obiektu lub ostrzeżenia o zagrożeniu do oddziałów kierowania albo do załóg samolotów zaangażowanych w działania bojowe.
- g. Środki pomocnicze różnego przeznaczenia. W OCA mogą być użyte systemy nawigacyjne, satelitarne oraz inne urządzenia technologiczne i to

zarówno w fazie planistycznej, jak i wykonawczej (np. zdjęcia satelitarne oceny warunków pogodowych mające wpływ na decyzję co do prowadzenia czy odwołania działań).

ROZDZIAŁ 7

PROWADZENIE OFENSYWNEJ WALKI Z SIŁAMI POWIETRZNYMI PRZECIWNIA

701. Kierunek. Działania w ramach OCA w zasadzie są prowadzone na podstawie oceny całości zagrożenia przeprowadzanej przez określonego dowódcę wyższego szczebla, a nie potrzeb podrzędnych szczebli dowodzenia. Procentowy podział całościowego wysiłku lotnictwa będzie oparty właśnie na tej ocenie, a działania bojowe będą planowane na wysokim szczeblu. Tak więc, chociaż połączonym taktycznym siłom powietrznym (ATAF - ALLIED TACTICAL AIR FORCE) lub dowódcy sił wykonujących zadanie na szczeblu ośrodka kierowania działaniami połączonych sił taktycznych (ATOC) będzie zlecane szczegółowe zaplanowanie i realizacja zadań w ramach OCA, to jednak dyrektywa (AOD) będzie opracowywana na szczeblu najwyższym.

702. Planowanie. Ogólne aspekty mające wpływ na planowanie OCA, szczególnie uwarunkowania polityczne i militarne, oraz ograniczenia, są zawarte w regulaminie ATP-33. W procesie planowania dla OCA ważne są trzy aspekty, a mianowicie: ustalenie celów (patrz rozdział 5), określenie obiektów uderzeń przeciwko którym OCA ma być skierowane, oraz koordynacja wysiłku własnych sił. Planowanie i stawianie zadań może odbywać się na wysokim szczeblu dowodzenia, lecz skład osobowy każdego organu dowodzenia powinien dokładnie zrozumieć nie tylko cel zadania dla swoich jednostek sił powietrznych, ale także cel i koncepcje działania kolejnego wyższego szczebla dowodzenia. W

ten sposób można uzyskać przejrzysty obraz całościowego celu działania. Tak więc, częścią procesu planowania na wszystkich szczeblach dowodzenia jest zrozumienie sposobu wykonania określonych przez przełożonego zadań bojowych sił powietrznych w odniesieniu do innych działań.

703. Wybór obiektów uderzeń. Wybór obiektów uderzeń jest procesem, podczas którego określone są cele ataku oraz pożądane efekty działania w celu wymuszenia na przeciwniku zmiany lub powstrzymania jego działań i zachowań. W OCA osiąga się to często przez niszczenie grup określonych obiektów. Ponieważ własne środki lotniczego potencjału bojowego w większości wypadków są niewystarczające do wykonania uderzeń na wszystkie obiekty równocześnie oraz z wysoką skutecznością, dlatego konieczne jest określenie, na których obiektach należy skupić główny wysiłek oraz ustalenie priorytetowych obiektów uderzeń. W planowaniu zadań oraz misji bojowych, wybór obiektów uderzeń jest podstawowym przedsięwzięciem i stanowi przedmiot zasadniczych rozważań militarnych. Dopóki nie zostaną zidentyfikowane obiekty uderzeń, dopóty ocena prawdopodobnych reakcji przeciwnika oraz spodziewanych rezultatów działań i strat nie może być właściwie przeprowadzona. Analizę obiektów uderzeń oraz możliwych metod ataku zapewniają dane, na podstawie których w ramach tej części procesu planowania podejmowane są decyzje. OCA zapewnia siłę ognia umożliwiającą wykonanie uderzeń na istotne punkty potencjału bojowego sił powietrznych przeciwnika w ramach ograniczeń powodowanych własnymi środkami, obiektami uderzeń i czasem. Na tle oceny całości celów, w ustaleniu priorytetowych obiektów uderzeń będą miały istotne znaczenie dwa kryteria; są to: zagrożenia stwarzane przez obiekty przeciwnika, łącznie z oceną szybkości ich reakcji na działania połączonych sił powietrznych oraz czas opóźnienia między wejściem do walki a zniszczeniem wybranych obiektów zapewniający zmniejszenie ww. zagrożenia w założonym stopniu. Podstawę stanowi koncentracja wysiłku.

704. Potencjalne obiekty uderzeń. Poniżej są przedstawione typy obiektów uderzeń ujęte w paragrafie 505.

a. Systemy uzbrojenia oraz urządzenia bojowe.

(1) Statki powietrzne. W kategorii tej mieszczą się samoloty przeciwnika ze stałymi skrzydłami, śmigłowce, RPVs, manewrujące pociski raketowe itp. W związku z tym, że stanowią one siłę ogniową przeciwnika należy je traktować jako źródło zagrożenia dla własnych sił zbrojnych. Jednak dla skutecznego użycia własnych środków nie mogą one być traktowane jako obiekty uderzeń o najwyższym priorytecie.

(a) W większości wypadków naziemnymi obiektami uderzeń w ramach OCA są samoloty/ statki powietrzne. W przeważających obszarach działania SP NATO samoloty przeciwnika znajdują się w dobrze zabezpieczonych schronohangarach oraz są dobrze chronione i nie mogą być obiektem rażenia, dopóki wcześniej nie zostanie użyte do ich niszczenia nowoczesne uzbrojenie. Jednak gdy samoloty przeciwnika działają z lotnisk nie mających odpowiednich umocnień, wówczas stanowią dobre obiekty uderzeń i powinny być atakowane. Zniszczenie samolotów przeciwnika na ziemi automatycznie redukuje jego możliwości odtworzenia sił powietrznych, szczególnie w krótkim okresie.

(b) Samoloty/statki powietrzne w powietrzu są przypadkowymi obiektami uderzeń w ramach OCA. Priorytety będą zależały od sytuacji bojowej. Ogólnie w skład wybranych obiektów powietrznych przeciwnika przeznaczonych do niszczenia, powinny wchodzić: samoloty bombowe, myśliwsko - bombowe, szturmowe, transportujące wojska i zaopatrzenie, walki radioelektronicznej, powietrznego naprowadzania, myśliwce towarzyszące i przechwytyjące oraz samoloty rozpoznawcze.

W wypadku innych obiektów uderzeń niż samoloty, priorytety w ich niszczeniu będą zależały od stopnia, w jakim zagrażają one połączonym siłom zbrojnym.

(2) Lotniska, bazy lotnicze i lotniskowce. Lotniska, bazy lotnicze i lotniskowce przeciwnika mają różną odporność na uderzenia. Należy brać tutaj pod uwagę istniejące lub przewidywane środki pasywnej obrony powietrznej tych obiektów. W razie istnienia na lotniskach umocnień i innych środków tego typu, bardziej podatne na uderzenia mogą być pasy startowe oraz urządzenia zabezpieczające niż samoloty jako takie, nawet przy zastosowaniu wyspecjalizowanych systemów uzbrojenia. Zniszczenie hangarów, urządzeń obsługi, składów MPS (POL - PETROL, OIL, LUBRICANTS) i innych wpłynie ujemnie na liczbę samolotolotów wykonywanych przez przeciwnika. Uszkodzenia pasa startowego i drogi kołowania mogą uniemożliwić korzystanie z lotniska przez dłuższy czas. Będzie to zależało od przeprowadzenia kolejnych ataków jak również od możliwości usuwania uszkodzeń przez przeciwnika.

(3) Wyrzutnie rakietowe (systemy rakietowe), stanowiska startowe oraz okrętowe systemy rakietowe. Obiekty tego typu jako takie w zasadzie nie są ważne, ponieważ systemy uzbrojenia znajdujące się na nich mogą być przemieszczane. Jednak po ustaleniu położenia stanowisk PZR i środków OPL oraz jednostek morskich tego typu powinny być one eliminowane, jeżeli mają być przeprowadzane inne rodzaje działań powietrznych. Może zająć konieczność zaatakowania wszystkich znanych pozycji stanowisk startowych na danym obszarze w celu wybicia korytarza dla samolotów zaangażowanych w inne taktyczne operacje powietrzne. Zniszczenie indywidualnych aktywnych stanowisk startowych może spowodować luki

w obronnej tarczy przeciwnika, co z kolei mogłoby pozwolić na stosunkowo bezpieczne penetrowanie jego obszaru przez siły powietrzne NATO. Stworzenie takich luk mogłoby zmusić przeciwnika do korzystania z innych środków obrony powietrznej, a mianowicie do użycia dużej liczby samolotów przechwytyjących w celu zapobieżenia penetracji, a tym samym do rozproszenia potencjalnych możliwości obrony powietrznej i zmniejszenia jej elastyczności. Zniszczenie aktywnych stanowisk startowych PZR, środków OPL oraz jednostek morskich tego typu może spowodować tymczasową zmianę sytuacji na obszarze prowadzonych działań. Nie należy spodziewać się skutków długoterminowych z wyjątkiem spowodowania określonych strat. Stanowiska startowe- jako obiekty uderzeń - muszą być poddawane ciągłej analizie w celu upewnienia się, czy atak skierowany jest przeciwko istotnym elementom systemu OP/OPL.

(4) Systemy walki radioelektronicznej. W kategorii tej mieszczą się naziemne i pokładowe systemy walki radioelektronicznej. Zasadniczo systemy te są trudne do wykrycia, lecz raz wykryte i umiejscowione są zazwyczaj obiektami podatnymi na uderzenia i z tego też względu godne uwagi.

(5) Skład osobowy. Zmniejszenie stanu osobowego, na przykład liczby pilotów przeciwnika, liczby osób w obsługach samolotów, personelu technicznego i obsług środków OPL mogłoby przynieść znaczne długoterminowe korzyści.

b. Instalacje i urządzenia dowodzenia, kierowania i łączności.

(1) Systemy dowodzenia, kontroli i łączności. Gdy urządzenia dowodzenia i kierowania przeciwnika są umocnione, pewna ich część jest mniej wrażliwa na bezpośredni atak, a bardziej na oddziaływanie

radioelektroniczne. Na przyszłym polu walki w sytuacji stałej ingerencji w SZ przeciwnika w kierowanie podległymi wojskami podstawowego znaczenia nabierają środki łączności, a także ścisłe przestrzeganie ustalonych procedur dowodzenia. Pozbawienie przeciwnika możliwości dowodzenia lub środków łączności może w znacznym stopniu uniemożliwić jego działania. Powtarzające się ataki prowadzące do eliminacji środków dowodzenia i kierowania siłami zbrojnymi mogą spowodować dezorganizację wysiłków przeciwnika. Jednakże duża liczba tych środków będąca kombinacją różnorodnych, umocnionych i mobilnych systemów przeważnie stwarza trudności w lokalizowaniu kluczowych urządzeń tego typu. Ataki na rozpoznane urządzenia mogą przynieść natychmiastowy (korzystny, ale lokalny) rezultat w walce powietrznej, szczególnie gdy na danym terenie przeciwnik nie ma dublujących się urządzeń dowodzenia i kierowania. Ataki, powodujące niszczenie naziemnych i morskich urządzeń, mogą przynieść długoterminowe korzyści.

(2) Systemy obserwacji przestrzeni powietrznej i naprowadzania. W grupie tej znajdują się naziemne systemy przechwytywania (GCI - GROUND CONTROLLED INTERCEPT), stacje radiolokacyjne wczesnego ostrzegania i wykrywania oraz inne wraz z ich urządzeniami zabezpieczenia. Obiekty te są ważne dla przeciwnika dlatego, ponieważ zapewniają skuteczne użycie sił zbrojnych. Mimo że naziemne stacje radiolokacyjne mogą być manewrowe, to czas potrzebny na ich ponowne rozwinięcie jest wydłużony. Zniszczenie takich stanowisk na określonym obszarze mogłoby więc znacznie zmniejszyć możliwości przeciwnika w zakresie wykrywania i użycia sił zbrojnych przeciwko elementom sił powietrznych NATO i ich działaniom. Podczas działań stanowiska tych obiektów mogą być umocnione, jednak pewna ich część i tak musi

znajdować się na zewnątrz. Dlatego też obiektom tym należy w czasie OCA przyznawać wysoki priorytet. Niektóre z tych rozważań odnoszą się również do morskich obiektów tego typu.

c. Logistyka i infrastruktura

(1) Uzbrojenie i MPS (POL - PETROL, OIL, LUBRICANTS). Składy uzbrojenia i MPS różnią się pod względem odporności na uderzenia ze względu na posiadane środki obrony pasywnej. Jednak ich zniszczenie może lokalnie spowodować dotkliwe braki w zaopatrywaniu, co ograniczyłoby działania przeciwnika. Usuwanie kolejnych strat powoduje zmniejszenie wydolności całości systemu sieci zaopatrywania i transportu przeciwnika.

(2) Urządzenia obsługi. Również te urządzenia, ze względu na posiadane środki obrony pasywnej, różnią się między sobą pod względem wrażliwości na uderzenia. Uszkodzenie ich utrudniłoby przeciwnikowi możliwość wykorzystania odpowiedniej liczby samolotów bojowych i innych środków walki oraz ograniczyłoby jego zdolność prowadzenia intensywnych działań bojowych. Ten ostatni skutek mógłby wystąpić w okresie nieco późniejszym, niekoniecznie natychmiast po uderzeniach.

(3) Środki transportu. Zazwyczaj obiekty te brane są pod uwagę w trakcie izolacji działań w głębi (AI - AIR INTERDICTION), lecz mają również duże znaczenie w trakcie OCA, gdyż mają istotny wpływ na wysiłek lotnictwa przeciwnika. W kategorii tej mieszczą się rurociągi oraz środki transportu kolejowego i kołowego.

(4) Urządzenia zakwaterowania. W skład tych urządzeń wchodzi schrony, pomieszczenia mieszkalne itp. Chociaż zniszczenie ich może nie powodować skutków natychmiastowych, to mogłoby poważnie wpłynąć

na możliwości działań przeciwnika szczególnie w wypadku ekstremalnych warunków pogodowych.

(5) Źródła zasilania. W tej grupie obiektów mieszczą się wszelkiego rodzaju mobilne lub stacjonarne systemy zasilania w energię elektryczną dla lotnisk, baz lotniczych, stanowisk dowodzenia itp. Zazwyczaj krytycznym elementem takich systemów jest generator elektryczny.

705. Zadania w ramach OCA. Jednostki, którym stawiane są zadania powinny mieć w zakresie szczegółowego planowania i wykonywania zadań taktycznych maksimum swobody. Szczeble dowodzenia, znajdujące się poniżej PSC, będą przeprowadzały szczegółowe planowanie oraz realizowały niezbędną koordynację działań. Zadania omówione poniżej mogą być bezpośrednio związane z zadaniami wykonywanymi w ramach OCA lub SEAD.

- a. Atak/uderzenie (Attack/Strike). Atak/uderzenie są zadaniami bojowymi zmierzającymi do spowodowania uszkodzeń lub zniszczenia obiektów naziemnych. W OCA skierowane są one przeciwko obiektom naziemnym i lotniskowcom stanowiącym kompleks sił powietrznych przeciwnika. Do tego celu przystosowana jest szeroka gama typów uzbrojenia i większość samolotów taktycznych jest w stanie wykonać te zadania.
- b. Wymiatanie lotnictwa myśliwskiego (Fighter Sweep). Wymiatanie lotnictwa myśliwskiego jest ofensywnym zadaniem bojowym lotnictwa myśliwskiego polegającym na wykrywaniu i niszczeniu samolotów przeciwnika lub przypadkowych obiektów na przydzielonym obszarze działania. Z reguły ten rodzaj zadania bojowego skierowany jest przeciwko samolotom przeciwnika znajdującym się w powietrzu z priorytetem niszczenia kolejno: samolotów myśliwskich, bombowych, transportowych itp. Zadanie obejmuje również wymiatanie skierowane

przeciwko pociskom raketowym, systemom radiolokacyjnym jak również przeciwko samolotom. Jednak tylko ograniczona liczba typów samolotów ma możliwość wykonywania tego zadania. Przenoszone uzbrojenie z zasady jest przeznaczone do zwalczania obiektów powietrznych oraz radiolokacyjnych i obejmuje pociski raketowe klasy powietrze - powietrze, działka i przeciwradiolokacyjne pociski raketowe. Mogą być również używane bomby konwencjonalne, rakiety oraz inne uzbrojenie klasy powietrze - ziemia.

c. Lotniczy patrol bojowy (CAP - COMBAT AIR PATROL). CAP jest to patrołowanie nad nakazanym rejonem (obszarem), ochranianymi wojskami, krytycznym obszarem strefy bojowej lub nad obszarem obrony powietrznej w celu przechwytywania i niszczenia samolotów przeciwnika ^{w celu} dla zapobieżenia wykonania przez nie zadania. Lotnicze patrole bojowe pozwalają uzyskać (przez pewien czas) panowanie w powietrzu w celu ochrony własnych sił powietrznych lub lądowych przed atakiem z powietrza w trakcie prowadzenia przez nie działań. Oprócz tego CAP może być umiejscowiony ^{między} ~~między~~ kierunkiem ^u ~~spodziewanego~~ zagrożenia ^{przed} a własnymi siłami zbrojnymi w celu stworzenia zapory myśliwskiej. Loty w ramach CAP bezpośrednio ^{wnoszą wkład} przyczyniają się do defensywnej walki z siłami powietrznymi przeciwnika (DCA) ^W ~~w~~ wypadku przechwytywania i niszczenia ofensywnych samolotów przeciwnika zanim będą one w stanie zagrozić sojuszniczym siłom zbrojnym.

d. Obezwładnianie naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika (SEAD). Zadania w ramach SEAD realizowane są w celu ochrony działań własnych taktycznych sił powietrznych i nie muszą być pierwszoplanowymi celami działań w ramach OCA. Oznacza to, że w większości wypadków działania własnych taktycznych sił powietrznych

będą nękane atakami lotnictwa oraz wojsk raketowych i artylerii przeciwnika. Systemy te w zasadzie będą częścią przygotowanego i dobrze zorganizowanego systemu obrony powietrznej przeciwnika stworzonego w celu ograniczenia naszej swobody działania. Rodzaje i stopień zorganizowania obrony powietrznej przeciwnika będą miały zasadniczy wpływ na wybór działania koniecznego do eliminacji tego zagrożenia. Reasumując, zadania te wykonywane są przy wykorzystaniu samolotów towarzyszących, samolotów CAP oraz samolotów specjalnego przeznaczenia. (Patrz również część IV).

(1) Towarzyszenie (Escort). Samolotami towarzyszącymi są te samoloty, które wyznaczane są do osłony innych samolotów w czasie wykonywania przez nie zadania bojowego. Gdy własne samoloty znajdujące się na trasie do zadanego celu staną się obiektem ataku samolotów przeciwnika, wówczas do działania wchodzi samoloty towarzyszące wykonujące lot razem z samolotami uderzeniowymi bądź wyczekujące z dala w strefach. Samoloty towarzyszące mogą wykonywać zadania obrony samolotów uderzeniowych, rozpoznawczych, transportowych, działań powietrzno-desantowych, samolotów poszukiwania i ratownictwa lub powietrznych stanowisk dowodzenia i kierowania.

(2) CAP. W trakcie OCA samoloty patrolujące częściej niż samoloty towarzyszące mogą być wykorzystywane do przechwytywania i niszczenia samolotów myśliwskich przeciwnika zanim zdążą one zaatakować nasze główne ugrupowanie uderzeniowe.

(3) Atak konwencjonalny (Conventional attack). Do niszczenia sił obrony przeciwlotniczej przeciwnika wzdłuż zaplanowanej trasy dla lotnictwa taktycznego mogą być stosowane samoloty wielozadaniowe lub specjalnie do tego przeznaczone. Zadania bojowe tego typu mogą

poprzedzać główny wysiłek lotnictwa lub mogą być elementem składowym poszczególnych działań.

(4) „Dzikie łasice” (Wild Weasel). Jednostki „dzikich łasic” są specjalnie wyposażone i szkolone w celu selektywnego niszczenia kluczowych stacji radiolokacyjnych przeciwnika. Samoloty wchodzące w skład tych jednostek mają możliwość bezpośredniego atakowania stacji radiolokacyjnych WR (SAM - SURFACE to AIR MISSILE) i OPL (AAA - ANTI-AIRCRAFT ARTILLERY) przy wykorzystaniu przeciwradiolokacyjnych pocisków raketowych. Również mają zdolność dokładnego umiejscawiania stacji radiolokacyjnych oraz naprowadzania innych myśliwców uderzeniowych do atakowania jednostek obrony powietrznej przeciwnika.

(5) Inne zadania specjalne (Other specialized tasks). Przez to pojęcie należy rozumieć zastosowanie różnego rodzaju technik działania. Należą do nich działania obejmujące: wsparcie lub zakłócanie ze stref poza zasięgiem środków obrony powietrznej przeciwnika, wykorzystywanie urządzeń pokładowych (pokładowych środków zakłóceń radioelektronicznych, dipoli odbijających oraz bomb zapalających /flary/), dezinformowanie w systemach łączności, tworzenie korytarzy dipoli odbijających oraz stosowanie samolotów bezzałogowych w celu odciągania ognia przeciwnika i nękania. Celem tego typu działań jest dezorganizacja i dezinformacja przeciwnika, oślepienie go lub zakłócenie jego spektrum promieniowania elektromagnetycznego tak, aby nie mógł skutecznie wykorzystać swojego systemu obrony powietrznej.

706. Kierowanie i koordynacja. Zadania w ramach OCA będą często wykonywane poza zasięgiem własnych naziemnych systemów kierowania. Niemniej jednak systemy te powinny zabezpieczać działania sił uderzeniowych -

na maksymalnych zasięgach poprzez dostarczanie im odpowiedniej informacji potrzebnej do skutecznego wykonania zadania. Odnosi się to do funkcji kontroli przestrzeni powietrznej i obrony powietrznej. Powietrzne systemy wczesnego ostrzegania oraz powietrzne systemy kierowania mogą w zakresie możliwości technicznych posiadanego sprzętu zastępować lub uzupełniać systemy naziemne rozszerzając zasięg kontroli na terytorium przeciwnika. Kierowanie siłami powietrznymi przeznaczonymi do wykonywania zadań w ramach SEAD w pobliżu linii styczności wojsk (FLOT - FORWARD LINE of OWN TROOPS), powinno się odbywać przy wykorzystaniu taktycznego systemu kontroli powietrznej. Ze względu na charakter zadań, które mają być wykonywane oraz ze względu na mieszany charakter sił przeznaczonych do OCA, konieczne będzie zorganizowanie między nimi współdziałania. Dlatego też w celu zapewnienia koordynacji wysiłku należy rozważyć wyznaczenie kierującego wykonywaniem powietrznego zadania bojowego.

707. Łączność. W czasie działania nad terytorium przeciwnika lub w strefie działań bojowych, siły zaangażowane w OCA mogą spotkać się znacznym obniżeniem sprawności systemów łączności. Dlatego też dowódcy NATO przekonani są, że należy stosować zasady taktyki oraz standardowe techniki i procedury w celu ograniczenia do minimum ryzyka związanego z tym problemem.

CZĘŚĆ III - DEFENSYWNA WALKA Z SIŁAMI POWIETRZNYMI PRZECIWNIKA (OBRONA POWIETRZNA)

ROZDZIAŁ 8

KONCEPCJA

801. Definicje. Defensywna walka z siłami powietrznymi przeciwnika (obrona powietrzna) - DCA (AD - AIR DEFENCE)¹ obejmuje wszystkie przedsięwzięcia i środki przeznaczone do udaremnienia lub zmniejszenia skuteczności działań przeciwnika powietrznego.

- a. Aktywna obrona powietrzna (Active Air Defence) jest bezpośrednim działaniem obronnym podjętym w celu udaremnienia lub zmniejszenia skuteczności działań przeciwnika powietrznego. Obejmuje ona takie przedsięwzięcia, jak: użycie samolotów, naziemnych środków rażenia, środków walki nie związanych bezpośrednio z obroną powietrzną oraz stosowanie walki radioelektronicznej.
- b. Bierna obrona powietrzna (Passive Air Defence) obejmuje ogół przedsięwzięć innych niż w aktywnej obronie powietrznej, podejmowanych w celu minimalizacji skutków działań przeciwnika powietrznego. W skład tych przedsięwzięć wchodzi dezinformacja, rozpraszanie wysiłku przeciwnika oraz stosowanie umocnień inżynierskich.

802. Cele. DCA prowadzona jest w celu udaremnienia lub zmniejszenia skutków uderzeń przeciwnika powietrznego na środki NATO. Działania obejmują zarówno aktywne, jak i bierne przedsięwzięcia zmierzające do zapewnienia:

- a. W okresie pokoju- ciągłej kontroli przestrzeni powietrznej na dalekich podejściach do przestrzeni powietrznej NATO i morskich szlaków

¹ Pojęcia DCA i AD używane są zamiennie i odpowiadają w ogólnym zarysie pojęciu OP.

komunikacyjnych w celu zapewnienia wczesnego ostrzegania o ataku powietrznym. Siły obrony powietrznej muszą być wyszkolone, rozwinięte i przygotowane do nadzorowania przestrzeni powietrznej NATO w celu wykrycia zagrożenia.

- b. W czasie wojny- korzystnej sytuacji powietrznej poprzez zapobieganie, udaremnianie lub zmniejszanie skutków uderzeń przeciwnika powietrznego na siły zbrojne lub środki walki NATO.

803. Związek obrony powietrznej z całością walki zbrojnej. Obrona powietrzna zapewnia bezpieczną bazę działania dla wszystkich rodzajów sił zbrojnych. Jej wysoki stopień gotowości bojowej w czasie pokoju ogranicza możliwość osiągnięcia przez przeciwnika powodzenia poprzez wykonanie zaskakującego uderzenia powietrznego. Zmusza to przeciwnika do bardziej otwartego rozwijania swoich sił zbrojnych, co zwiększa możliwości ostrzeżenia sił NATO o ewentualnym ataku. Ta stała gotowość bojowa stanowi istotny aspekt odstraszania. Obrona powietrzna przyczynia się również do zadania strat w siłach powietrznych przeciwnika, a przez to - do zwiększenia swobody działania sił zbrojnych NATO.

804. Zasady ogólne. W celu prowadzenia DCA należy wziąć pod uwagę następujące czynniki:

- a. Bierna obrona powietrzna. Przedsięwzięcia biernej obrony powietrznej muszą być realizowane we wszystkich rodzajach sił zbrojnych NATO w celu zapewnienia maksymalnej ochrony własnym środkom walki oraz utrudnienia przeciwnikowi zniszczenia obiektu.
- b. Aktywna obrona powietrzna. Działania w ramach aktywnej obrony powietrznej prowadzone są przy wykorzystaniu pokładowych i/lub naziemnych systemów radiolokacyjnych oraz systemów uzbrojenia wspieranych bezpiecznymi i wysoce niezawodnymi systemami łączności

- w celu wykrywania, identyfikacji, przechwytywania i niszczenia lub śledzenia statków powietrznych przeciwnika lub potencjalnego przeciwnika.
- c. Środowisko elektromagnetyczne. Siły obrony powietrznej muszą być odpowiednio wyszkolone i wyposażone, aby mogły skutecznie działać w środowisku elektromagnetycznym przeciwnika.
 - d. Gotowość bojowa. W celu osiągnięcia założonych celów, siły obrony powietrznej muszą znajdować się w określonym stopniu gotowości bojowej. Dodatkowo, w czasie pokoju planowanie musi obejmować przedsięwzięcia, które zapewnią siłom obrony powietrznej łagodne przejście ze stanu pokojowego w wojenny w możliwie najkrótszym czasie.
 - e. Integracja. Pomyślność prowadzenia walki przez obronę powietrzną wzrośnie dzięki integracji wszystkich rodzajów systemów uzbrojenia. DCA musi być również skoordynowana z innymi działaniami taktycznymi zarówno na lądzie, nad lądem, jak i morzem.
 - f. Współdziałanie. Ścisłe współdziałanie wewnętrzne i zewnętrzne stanowi podstawę do zagwarantowania wspólnej odpowiedzialności za przeciwdziałanie zagrożeniu oraz zapewnia ekonomiczne użycie środków DCA.

805. Związek między bierną a aktywną obroną powietrzną. Bierna i aktywna obrona powietrzna są komplementarnymi składnikami całości obrony powietrznej, lecz dla jasności są one omówione w oddzielnych rozdziałach tego dokumentu.

ROZDZIAŁ 9

BIERNA OBRONA POWIETRZNA

901. Ogólnie. Dla zmniejszenia skutków uderzeń z powietrza potrzebne są odpowiednie środki oraz wykonanie wielu przedsięwzięć w ramach biernej obrony powietrznej. Nie obejmują one stosowania aktywnego uzbrojenia. Użycie środków oraz wykonanie ww. przedsięwzięć konieczne jest we wszystkich kluczowych wojskowych oraz cywilnych obiektach i obejmuje zarówno wysiłki wojskowych jak i cywilnych instytucji.

902. Środki. Zmniejszanie skutków potencjalnych uderzeń powietrznych przeciwnika wymaga szerokich przygotowań już w czasie pokoju, m.in:

- a. Zapewnienie mobilności.
- b. Umacnianie środków walki (łącznie z ochroną przed impulsami elektromagnetycznymi (EMP - ELECTROMAGNETIC PULSE).
- c. Zapewnienie lotniskom możliwości naprawy uszkodzeń (łącznie z naprawą powierzchni, z których działają samoloty oraz podstawowych elementów, jak zaopatrywanie w uzbrojenie i paliwo).
- d. Ochronę sprzętu, np. przez ukrycie (przykrycie).
- e. Zapewnienie wyposażenia w cele pozorne.
- f. Zabezpieczenie sprzętu i urządzeń obrony przed oddziaływaniem broni masowego rażenia.
- g. Zapewnienie wystarczających rezerw w środkach walki.
- h. Zabezpieczenie urządzeń składowania materiałów wybuchowych i amunicji.

- i. Maskowanie oraz zmniejszenie możliwości wykrywania wzrokowego i w podczerwieni oraz radiolokacyjnego.
- j. Zabezpieczenie w systemy alarmowania i ostrzegania.

903. Przedsięwzięcia. Dodatkowo, w miarę narastania zagrożenia, należy korzystając ze środków fizycznych zawczasu podjąć szereg przedsięwzięć dla poprawienia żywotności. Do przedsięwzięć tych należą:

- a. Rozśrodkowanie (pionowe i poziome).
- b. Zapewnienie kontrolnego nadzoru nad szerokim zakresem emisji elektromagnetycznych.
- c. Połączenie w sieć dostępnych systemów łączności i wykrywania.
- d. Zapewnienie mobilności.
- e. Wprowadzenie realnych programów szkoleniowych.
- f. Ukrycie sił i środków.
- g. Usuwanie odbijaczy radiolokacyjnych czasu „P”, np. odbijaczy lotniskowych.
- h. Ograniczenie promieniowania elektromagnetycznego (w tym podczerwonego i optycznego).

ROZDZIAŁ 10

ŚRODKI BIORĄCE UDZIAŁ W AKTYWNEJ OBRONIE POWIETRZNEJ

1001.Ogólnie. Środki przeznaczone do aktywnej obrony powietrznej muszą być przystosowane do spełniania następujących funkcji:

- a. Wykrywanie.
- b. Identyfikacja.
- c. Ocenianie.
- d. Przekazywanie informacji.
- e. Przydzielenie środkom walki celów powietrznych do zwalczania.
- f. Kierowanie uzbrojeniem (środkami walki).
- g. Walka.
- h. Marszrutowanie² i rozpoznanie.
- i. Usprawnianie samolotów.

1002. Części składowe. W skład środków walki przeznaczonych do obrony powietrznej wchodzi wszystkie systemy uzbrojenia, łącznie z systemami kosmicznymi. Składnikami systemu aktywnej obrony powietrznej są następujące elementy:

a. Systemy uzbrojenia:

(1) Przechwytyjące samoloty myśliwskie.

(2) Uzbrojenie klasy ziemia - powietrze, w skład którego wchodzi:

² Marszrutowanie- ciągle śledzenie trasy lotu celu powietrznego.

(a) PZR średniego i dalekiego zasięgu (SAM);

(b) Systemy obrony powietrznej małego zasięgu (SHORAD -
SHORT-RANGE AIR DEFENCE).

b. Urządzenia naziemne, w skład których wchodzi:

(1) Ośrodki wykrywania i naprowadzania łącznie z systemami wykrywania, do których należą:

(a) Systemy wczesnego ostrzegania i dozoru;

(b) Inne połączone w sieć cywilne i wojskowe systemy wykrywania.

(c) Radiolokacyjne systemy wykrywania na małych wysokościach.

(d) Mobilne stacje radiolokacyjne.

(e) System wczesnego ostrzegania przed balistycznymi pociskami raketowymi (BMEWS - BALLISTIC MISSILE EARLY WARNING SYSTEM).

(f) Systemy rozpoznania.

(g) Środki walki radioelektronicznej.

(2) Systemy łączności.

(3) Urządzenia przetwarzania danych.

c. Systemy współuczestniczące, do których należą:

(1) Napowietrzny system wczesnego ostrzegania (AEW - AIRBORN
EARLY WARNING).

(2) Systemy dowodzenia i kierowania SAM i SHORAD (takie jak
batalionowe stanowiska dowodzenia).

(3) Cywilne i wojskowe oddziały kontroli ruchu lotniczego (ATC - AIR TRAFFIC CONTROL).

(4) Satelity.

1003. Systemy uzbrojenia. Wszystkie systemy mają ograniczenia w zakresie zasięgu, czasu reakcji i elastyczności działania. Bliższe poznanie poszczególnych systemów dowodzi, że wady jednego często są równoważone zaletami innego. Dlatego też obrona powietrzna potrzebuje mieszanych typów i systemów uzbrojenia. Równowaga ta wymagana jest nie tylko w relacjach między samolotami a uzbrojeniem klasy ziemia - powietrze, lecz również między określonymi typami samolotów myśliwskich, pocisków raketowych i artylerii przeciwlotniczej.

1004. Systemy naziemne. Jeżeli jest to możliwe, wszystkie oddziały obrony powietrznej i systemy wykrywania powinny być zintegrowane w celu stworzenia skutecznego systemu naziemnego. Skuteczna kontrola środków obrony powietrznej polega na zapewnieniu przekazywania informacji w czasie rzeczywistym. Informacja ta musi zawierać sygnały ostrzegania poszczególnych organów dowodzenia obrony powietrznej, co pozwala na postawienie środków walki we właściwym stanie gotowości bojowej oraz terminowe przydzielenie im celów. Przekazywanie informacji w czasie rzeczywistym wymaga zapewnienia systemom odpowiedniej pojemności w zakresie liczby śledzonych celów oraz wspólnych urządzeń przetwarzania danych o celach. Podstawę stanowią tutaj niezawodne i żywotne systemy łączności, które łączą poszczególne organa kierowania. Dodatkowo, system naziemny sam w sobie powinien być żywotny oraz dysponować rezerwami.

1005. Stacje wykrywania. Stacje wykrywania w obronie powietrznej są zoptymalizowane pod kątem wykonywania określonych funkcji dozoru i kontroli przestrzeni powietrznej. Poszczególne systemy naziemne mają ograniczenia w

zakresie zasięgu, możliwości wykrywania na małych wysokościach, szerokości charakterystyki promieniowania w płaszczyźnie pionowej, rozróżnialności oraz zapewnienia wystarczającej liczby danych. Sprzęt pracuje w szerokim zakresie częstotliwości, co w konsekwencji powoduje różną wrażliwość na przeciwdziałanie radioelektroniczne (ECM - ELECTRONIC COUNTERMEASURES). Podobnie przedstawiają się różnice między systemami w zakresie możliwości środków zabezpieczenia radioelektronicznego (EPM - ELECTRONIC PROTECTIVE MEASURE). Dlatego aby zapewnić pokrycie całego spektrum częstotliwości wymaganego dla DCA konieczne są liczne systemy komplementarne, począwszy od mieszanych stacjonarnych i mobilnych, a skończywszy na systemach BMEWS. Systemy te powinny być połączone w sieć w celu zapewnienia obronie powietrznej zbierania i przekazywania informacji we wszystkich warunkach działań oraz dla zapewnienia wzajemnego wsparcia.

1006. Systemy współdziałające

- a. AEW. Pokładowe systemy wykrywania służą do zwiększenia zasięgu oraz możliwości wykrywania na małych wysokościach, a więc tam gdzie występują największe ograniczenia systemów naziemnych. Wprowadzenie samolotów AEW oraz integracja informacji uzyskiwanych przez nie z systemami naziemnymi ADGE - poprzez cyfrowe łącza danych - poszerzy zasięg wykrywania, a tym samym zapewni więcej czasu na reakcję. Zmalaże przez to również niebezpieczeństwo wykonania przez przeciwnika zaskakującego ataku na małych wysokościach. Wykorzystanie systemu AEW do kontroli przestrzeni powietrznej zwiększy w znacznym stopniu możliwości aktywnej obrony powietrznej.

- b. Systemy dowodzenia i kontroli SAM i SHORAD. Zależnie od narodowej doktryny taktycznej, jeden lub więcej elementów systemów dowodzenia i kontroli SAM oraz SHORAD może być wydzielonych przez poszczególne państwa w celu stworzenia skutecznego systemu naziemnego.
- c. Cywilne i wojskowe urządzenia kontroli ruchu lotniczego. Używając urządzeń kontroli ruchu lotniczego (ATC) można uzyskać informacje przedstawiające wartość dla obrony powietrznej. Środki te powinny być sprawdzone i całkowicie wykorzystane, a gdzie to możliwe włączane w sieć naziemnych systemów wykrywania.

1007. Dodatkowe siły i środki. W celu dalszego zwiększenia skuteczności obrony powietrznej należy wykorzystywać wszelkie inne dostępne środki. W niektórych wypadkach mogą to być cyfrowe interfejsy danych lub łączność telefoniczna, niekiedy jedyny kontakt można uzyskać tylko przez łączników. Przykład takich środków stanowią:

- a. Siły i środki rozpoznania radioelektronicznego (ELINT - ELECTRONIC INTELLIGENCE) umożliwiające wykrycie wrogich działań przeciwnika zanim zostaną one wykryte przez system obrony powietrznej. Dodatkowo informacje te można potwierdzać wykorzystując tajne źródła wchodzące w skład ogólnego systemu. Podstawę każdego działania stanowi możliwie maksymalne wykorzystanie tych danych.
- b. Siły narodowej terytorialnej obrony realizujące pewne przedsięwzięcia obrony naziemnej na rzecz urządzeń obrony powietrznej przez co nie ma potrzeby wydzielania do tych zadań sił regularnych.
- c. Oddziały logistyki i wsparcia zapewniające siłom obrony powietrznej ciągłość zaopatrywania w środki niezbędne do wykonania postawionych zadań. Wsparcie to musi być właściwie i terminowo zaplanowane,

skoordynowane oraz tak wykonane, aby zapewniło wykonywane zadania bojowego sił obrony powietrznej.

1008. Rodzaje obrony powietrznej. Użycie środków obrony powietrznej pozwala na wybór następujących opcji organizacyjnych:

- a. Obrona powierzchniowa (Area Defence) - ugrupowanie bojowe przeznaczone do obrony dużego obszaru. Jest to specjalistyczne zastosowanie obrony obszaru, gdzie środki rozmieszczone są w linię w celu uniemożliwienia przeciwnikowi penetracji tyłów (znana jako obrona strefowa).
- b. Obrona punktowa (Point Defence) - ugrupowanie bojowe przeznaczone do obrony bardziej ograniczonego obszaru, przeważnie do obrony żywotnych elementów sił zbrojnych oraz instalacji w strefie tylowej.
- c. Samoobrona (Self-Defence) - ugrupowanie bojowe własnych jednostek do obrony własnej przed bezpośrednim atakiem przy wykorzystaniu etatowego uzbrojenia. W celu zapewnienia skutecznej obrony powietrznej wymagane jest połączenie wszystkich trzech opcji.

ROZDZIAŁ 11

PROWADZENIE DEFENSYWNEJ WALKI Z SIŁAMI POWIETRZNYMI PRZECIWNIKI (DCA)

Dział I - Ogólnie

1101. Cechy rozpoznawcze przeciwnika i zasady prowadzenia ognia. Aby być skutecznym, wszystkie systemy broni w obronie powietrznej muszą obowiązywać odgórnie narzucone procedury kierowania. Wymaga to określenia wspólnych, standardowych cech rozpoznawczych przeciwnika oraz zasad prowadzenia ognia przez dowódcę obrony powietrznej na danym obszarze na podstawie oceny taktycznej sytuacji powietrznej.

1102. Użycie środków walki w obronie powietrznej. Dla obrony urzutowanej w głąb ważne jest wczesne ostrzeganie o ataku przeciwnika. Środki aktywnej obrony powietrznej powinny być tak rozwinięte, aby mogły zapewnić przechwytywanie samolotów i pocisków rakietowych przeciwnika na możliwie jak najdalszych podejściach do bronionego obszaru. Zwalczanie przeciwnika powinno być prowadzone do rubieży wykonania przez niego zadania i poza nią, jeżeli sytuacja taktyczna na to zezwala. Systemy broni NATO mogą być użyte w następujący sposób:

- a. Samoloty myśliwskie/ myśliwskie samoloty przechwytyjące. Samoloty myśliwskie i myśliwskie samoloty przechwytyjące obrony powietrznej mogą być użyte do następujących zadań:

- (1) Przechwytywanie. Zadania bojowe w ramach przechwytywania mogą być wykonywane przez natychmiastowy start samolotów znajdujących się w najwyższym stopniu gotowości bojowej lub przy użyciu samolotów

wykonujących lotnicze patrole bojowe (CAP). Przechwytywanie może być realizowane na podstawie informacji ze stacji radiolokacyjnych obrony powietrznej, a w wypadku braku takiej możliwości samoloty myśliwskie powinny być przygotowane do działań autonomicznych.

(2) Lotnicze patrole bojowe (CAP). Zadania bojowe w zakresie CAP ukierunkowane są na możliwość szybkiej reakcji na zaczepne działanie przeciwnika i mogą być wykonywane nad obszarami wysuniętymi daleko od bronionego rejonu. Patrole te mogą być również wykonywane nad określonymi obszarami w celu wsparcia własnych sił powietrznych lub lądowych, nad najważniejszymi rejonami działań bojowych, nad korytarzami powietrznymi / lądowymi /, morskimi lub wzdłuż granic państwowych. W niektórych wypadkach CAP może zapewnić najlepsze wykorzystanie myśliwców przechwytyjących tam, gdzie jest niewystarczająca informacja radiolokacyjna lub nie ma w ogóle możliwości ostrzegania o przeciwniku. Uogólniając, CAP nie zapewnia najskuteczniejszego użycia środków. Zadania bojowe w ramach CAP mogą być wspierane przez tankowanie w powietrzu.

(3) Towarzyszenie w powietrzu. Zadania bojowe samolotów myśliwskich w zakresie towarzyszenia w powietrzu są wykonywane w celu wsparcia innych rodzajów lotnictwa.

- b. Uzbrojenie klasy ziemia - powietrze. Użycie uzbrojenia klasy ziemia - powietrze będzie w dużej mierze zależało od ugrupowania czy to w obronie strefowej, czy obiektowej (patrz paragraf 1008). Oddziaływanie systemów jest największe wówczas, gdy istnieje możliwość zintegrowania wysiłku w obronie powietrznej. Jeżeli takiej możliwości nie ma, należy dążyć do jak największej koordynacji systemów. Poszczególne systemy mają optymalne możliwości bojowe zazwyczaj na

różnych zasięgach i wysokościach i tylko koordynacja ich działań może zapewnić wzajemne wspieranie, a w rezultacie - skuteczną osłonę. Konieczne jest jednak zapewnienie, poprzez koordynację, właściwej separacji przestrzeni wykorzystania broni klasy ziemia - powietrze od stref użycia własnego lotnictwa myśliwskiego.

1103. Wydajność procesu śledzenia. Dla skutecznego rażenia obiektów, system wykrywania i powiadamiania musi mieć zdolność zdobywania i przekazywania danych o śledzonych celach w czasie prawie rzeczywistym. Śledzenie celu jest procesem etapowym zaczynającym się od wykrycia obiektu. Gdy obiekt zostanie wykryty, musi być on zidentyfikowany i oznaczony, a informacja o nim przekazana natychmiast. Dane przekazywane o obiekcie śledzonym powinny być wystarczająco szczegółowe i aktualne aby umożliwić systemowi dowodzenia i kontroli ocenę obiektu, określenie ważności zagrożenia oraz nakazanie siłom obrony powietrznej przechwycenia lub otwarcia ognia, albo powiadomienie własnych jednostek o przelocie własnego samolotu.

Dział II - Kierowanie i koordynacja użycia środków walki

1104. Kierowanie scentralizowane i zdecentralizowane (autonomiczne). Większość systemów broni obrony powietrznej może działać autonomicznie w sytuacji, gdy zawiedzie kierowanie scentralizowane. W ten sposób działają z reguły niektóre systemy rakietowe (SAM) i systemy artylerii przeciwlotniczej (AAA), szczególnie te, które przywiązane są do manewrowych sił naziemnych. Tym niemniej, istotną sprawą jest koordynacja ognia tych środków walki w skali całości działań obrony powietrznej poprzez pewne procedury w celu zapewnienia sojusznikom bezpiecznego przelotu.

1105. Kierowanie uzbrojeniem na obszarze działań. Systematyzując uzupełniające się możliwości różnych systemów broni, konieczna jest pełna integracja lub przynajmniej koordynacja ich użycia. Oprócz procedur kontroli

przestrzeni powietrznej, wyszczególnionych w wydawnictwie ATP-40, stosuje się do tego celu również wiele innych środków.

- a. Obszar działań obrony powietrznej (ADOA - AIR DEFENCE OPERATION AREA). Obszar geograficzny, na którym obowiązują ustalone procedury, w celu minimalizacji nakładania się działań obrony powietrznej i innych działań, określany jest jako obszar działań obrony powietrznej. W obrębie tego obszaru mogą być definiowane liczne dodatkowe obszary, do których należą: obszar oddziaływania obrony powietrznej, obszar obrony powietrznej, strefa identyfikacji obrony powietrznej oraz parasol ogniowy.
- b. Strefy prowadzenia ognia (WEZ). Skuteczność użycia broni obrony powietrznej w przestrzeni powietrznej może wzrosnąć dzięki ustaleniu stref prowadzenia ognia (WEZ). WEZ definiowane są jako zakres przestrzeni powietrznej, w której preferuje się zwalczanie przeciwnika powietrznego określonym rodzajem uzbrojenia. Przy scentralizowanym dowodzeniu, WEZ nie wykluczają użycia więcej niż jednego rodzaju uzbrojenia, gdy znajdują się w nich obiekty uderzeń o dużym znaczeniu. W ustalonych strefach mogą znajdować się:
 - (1) Strefy użycia lotnictwa myśliwskiego (FEZ - FIGHTER ENGAGEMENT ZONE). FEZ ustalane będą na obszarach, gdzie nie ma możliwości skutecznego oddziaływania PZR.
 - (2) Strefy użycia PZR na dużych wysokościach (HIMEZ - HIGH MISSILE ENGAGEMENT ZONE). Zazwyczaj wyznaczane dla PZR dalekiego zasięgu, takich jak Patriot. HIMEZ będą określały przestrzeń powietrzną, w której obszarze może być prowadzony ogień bez określonego kierowania ze strony organu ustalającego je.

(3) Strefy użycia PZR na małych wysokościach (LOMEZ - LOW MISSILE ENGAGEMENT ZONE). W strefach tych ustala się prowadzenie ognia przez PZR małych do średnich wysokości takie jak HAWK. Stosownie do możliwości systemów broni, LOMEZ będą zazwyczaj wykraczały poza przedni skraj obrony (FEBA - FORWARD EDGE of the BATTLE AREA).

(4) Strefy użycia środków bliskiego zasięgu (SHORADEZ - SHORT RANGE AIR DEFENCE ENGAGEMENT ZONE). Obszary rozwinięcia środków w SHORAD mogą znajdować się w zakresie LOMEZ lub HIMEZ. Istnieje możliwość, że niektóre obszary mogą być brnione wyłącznie przez środki walki w SHORAD. Ponieważ istnieje obawa że nie będą one miały zapewnionego scentralizowanego dowodzenia, dlatego siłom i środkom walki w SHORAD obszary ich działania muszą być jasno określone i podane do wiadomości, aby sojusznicze samoloty mogły je omijać.

1106. Kierowanie działaniami lotnictwa myśliwskiego

- a. Przechwytywanie (Interception). Zadania bojowe na przechwytywanie przez samoloty myśliwskie stawiane są przez organ odpowiedzialny za określony sektor działań stosownie do wykrycia i oceny przeciwnika lub potencjalnego przeciwnika albo obiektu, którego pochodzenie i cel działania jest nieznany. Wszędzie tam gdzie jest to możliwe, samoloty myśliwskie będą pozostawały pod bezpośrednią kontrolą organów dowodzenia odpowiedzialnych za kierowanie nimi, chociaż może ono być przekazane (jeśli wymaga tego sytuacja) sektorom przyległym. Kierowanie przechwytywaniem może być zakończone wówczas gdy samolot myśliwski znajdzie się w ścisłym kontakcie z obiektem lub gdy środowisko, w którym działa, uniemożliwia organowi odpowiedzialnemu

za kierowanie nim realizację skutecznego naprowadzania. W tym drugim wypadku będą wprowadzane przez organ kierujący lub przez załogi samolotów procedury alternatywne, takie jak radiowa kontrola działań przeciwnika w celu zapewnienia działań autonomicznych lub półautonomicznych.

b. CAP. Gdy ostrzeżenie o działaniach bojowych przeciwnika powietrznego jest niedostateczne dla samolotów myśliwskich znajdujących się w gotowości bojowej na ziemi, w celu przechwycenia go przed rubieżą wykonania przez niego zadania (np. z powodu zakłóceń radioelektronicznych, słabego pokrycia radiolokacyjnego na małych wysokościach, uszkodzenia łączności lub z powodu potrzeby przechwytywania na dalekich podejściach), wówczas samoloty przechwytywane mogą być wyznaczane do CAP. Kierunki na przechwytywanie z CAP mogą być przekazywane załogom samolotów przez odpowiednią komórkę kierowania. Mogą one również działać autonomicznie, gdy cele będą wykrywane przez pokładowe środki radiolokacyjne.

c. Prowadzenie po zadanej trasie i rozpoznanie (Routing and Recognition). Zarządzanie przestrzenią powietrzną w czasie prowadzenia aktywnej obrony powietrznej może być wyjątkowo trudne, lecz decydujące o powodzeniu działań lotniczych. W tym celu muszą być zapewnione właściwe środki proceduralne i/lub kontrola, aby zapewnić sojusznikom samolotom możliwość bezpiecznego korzystania z przestrzeni powietrznej przy jednoczesnym kontynuowaniu działań obrony powietrznej (Patrz również wydawnictwo ATP-40).

(1) Jedną z metod kierowania jest prowadzenie samolotów po zadanej trasie. Narzucenie czasowo i przestrzennie zorientowanej kontroli nad

systemami broni obrony powietrznej, broniącymi poszczególnej trasy powietrznej oraz nad przelatującymi samolotami zminimalizuje ryzyko ich zniszczenia. Należy przy tym unikać w tym względzie czasowo i przestrzennie jednoznacznych szablonów, które mogłyby być rozszyfrowane przez przeciwnika.

(2) Bez względu na inne rodzaje kontroli i środki użyte na obszarze bronionej przestrzeni powietrznej, siły obrony powietrznej muszą być zdolne do szybkiej identyfikacji wszystkich samolotów na swoim obszarze. Jest to możliwe dzięki środkom elektronicznym, wizualnym oraz innym procedurom. Istotnym dla żywotności samolotów sojuszniczych, jak również dla skuteczności obrony powietrznej jest aby na jej obszarze były zastosowane i zdefiniowane szybkie, godne zaufania i bezpieczne środki identyfikacji.

1107. Kierowanie uzbrojeniem klasy ziemia - powietrze

a. Środki kierowania. Skuteczność rażenia systemów broni klasy ziemia - powietrze wymaga niezawodnego i scentralizowanego współdziałania z działaniami lotnictwa lub odpowiedniego procesu identyfikacji w celu uniknięcia rażenia ogniem samolotów sojuszniczych oraz niepotrzebnego użycia środków obrony powietrznej.

(2) Stan gotowości systemów broni. Kierowanie systemami broni klasy ziemia - powietrze wyraża się ich stanem gotowości dla danego obszaru i czasu. Wyróżnia się następujące stany gotowości systemów broni:

(a) „Weapons Free”, komenda zezwalająca na strzelanie do celów obcych;

(b) „Weapons Tight”, komenda zezwalająca strzelać tylko do celów dokładnie rozpoznanych;

(c) „Weapons Hold”, komenda zezwalająca na strzelanie tylko w obronie własnej lub w odpowiedzi na oficjalny rozkaz.

(2) Rozkazy kierowania ogniem. Rozkaz kierowania ogniem jest to rozkaz wydany w celu prowadzenia lub zaprzestania prowadzenia ognia przez jednostki systemów broni klasy ziemia - powietrze działające w szybko zmieniającej się sytuacji bojowej. Rozkazy kierowania ogniem mogą być wydawane bez względu na stan, w jakim znajdują się systemy broni. Do rozkazów tych należą:

(a) „Engage” - prowadzić ogień. Oznacza to, że jednostki klasy ziemia - powietrze będą prowadziły ogień do wyznaczonego celu. Rozkaz ten anuluje rozkazy uprzednio wydane.

(b) „Cease Engagement” - wstrzymać prowadzenie ognia. Oznacza to, że jednostki klasy ziemia - powietrze zaprzestaną prowadzenia ognia przeciwko określonym celom. Rozkaz ten może być wydany od nośnie przeniesienia ognia na priorytetowy cel lub w celu uniknięcia niepożądanego rażenia celu przez więcej niż jeden system broni.

(c) „Hold Fire” - przerwać ogień. Jest to rozkaz do natychmiastowego przerywania ognia. Pociski rakietowe znajdujące się już w locie, muszą przerwać przechwytywanie celów (jeżeli jest to możliwe). Rozkaz ten może być wydany w celu ochrony sojusznicznych samolotów lub dla zachowania bezpieczeństwa.

b. Kierowanie systemami rakietowymi średniego i dalekiego zasięgu. Kierowanie systemami rakietowymi średniego i dalekiego zasięgu realizowane jest dzięki ADGE poprzez łącze danych lub środki foniczne systemu dowodzenia i kierowania nimi.

c. Kierowanie SHORAD. W zasadzie wszystkie środki walki obrony powietrznej na danym obszarze powinny być ujęte w planie obrony powietrznej. Może jednak okazać się niemożliwe scentralizowane kierowanie wszystkimi jednostkami SHORAD. W takim wypadku scentralizowane kierowanie ogniem poszczególnych SHORAD będzie się odbywało zgodnie z zasadami i procedurami określonymi przez dowódcę obrony powietrznej danego rejonu.

(1) Jednostki SHORAD w obronie ważnych obiektów tyłowych, takich jak lotniska powinny być włączone w scentralizowany system dowodzenia i kierowania obroną powietrzną. Gdyby ograniczenia technologiczne nie pozwalały na osiągnięcie pożądanego stopnia kontroli nad SHORAD, możliwego dla zestawów rakietowych średniego i dalekiego zasięgu, to w razie wyznaczenia SHORAD do tych zadań można przydzielić mu właściwy szczebel kierowania.

(2) Organiczne jednostki SHORAD manewrowych wojsk lądowych będą ugrupowywane na szczeblu taktycznym zgodnie z decyzją dowódcy tych wojsk. Jednostki te muszą odpowiadać wymogom obrony powietrznej oraz wymogom planu manewru sił organicznych. Jeżeli jest to możliwe, powinny również brać udział w zintegrowanej obronie powietrznej danego obszaru. Zasady oraz procedury nakazane przez dowódcę obrony powietrznej danego rejonu są dla tych jednostek wiążące. Łączność między tymi jednostkami a centralnym systemem dowodzenia i kierowania może być podstawowym środkiem do wprowadzania stanów gotowości dla systemów broni, przekazywania informacji wczesnego ostrzegania oraz informacji o działaniach lotnictwa sojuszniczego.

d. Samoobrona. Nigdy nie będzie dość wyspecjalizowanych środków obrony powietrznej, aby zapewnić osłonę wszystkim rodzajom jednostek.

Dlatego też wszystkie jednostki wojskowe muszą być zdolne do samoobrony przy wykorzystaniu swojego organicznego uzbrojenia. Można to osiągnąć jedynie przez ciągłe szkolenie w rozpoznawaniu samolotów i przez wykorzystanie organicznych systemów broni.

1108. Współdziałanie między lądową i morską obroną powietrzną. Środki obrony powietrznej marynarki, jeśli to możliwe, mogą być włączone we właściwą sieć dowodzenia i kierowania naziemnej obrony powietrznej - w warunkach gdy działania prowadzone są nad obszarami lądowymi i odwrotnie. Działania obrony powietrznej prowadzone w pobliżu styku obszarów lądowych z morskimi powinny być dokładnie skoordynowane przez dowódców tych dwóch obszarów w celu uniknięcia nieporozumień i kolizji między sąsiednimi dowództwami.

ROZDZIAŁ 12

DOWODZENIE I KIEROWANIE

1201. Ogólnie. Obrona powietrzna jest integralnym elementem teatru działań i nie może być rozpatrywana w izolacji od działań strategicznych i taktycznych lotnictwa oraz od działań marynarki i wojsk lądowych. Struktura obrony powietrznej nie może opierać się jedynie na oddziałach zewnętrznych lecz również na siłach obrony powietrznej oraz organizacjach narodowych. Musi być również zdolna do szybkiej reakcji oraz elastyczna w działaniu.

1202. Organa. Dowodzenie, kierowanie oraz współdziałanie sił obrony powietrznej doskonałe jest na kilku szczeblach dowodzenia poprzez szereg organów dowodzenia znanych pod ogólną nazwą naziemnych środków zabezpieczenia działań obrony powietrznej (ADGE). Należą do nich:

- a. Regionalne stanowisko dowodzenia sił powietrznych (RAOC - REGIONAL AIR OPERATIONS CENTRE). MSCs sprawują w ramach uprawnień RAOC dowodzenie operacyjne nad dowództwem i siłami zbrojnymi wydzielonymi oraz przeznaczonymi do NATO. RAOC połączone ze wszystkimi przyległymi i podległymi stanowiskami dowodzenia obrony powietrznej (ADOC - AIR DEFENCE OPERATIONS CENTRE) zapewnia na swoim obszarze odpowiedzialności ocenę sytuacji powietrznej w czasie prawie rzeczywistym. Jedną z podstawowych funkcji RAOC jest wspomaganie i koordynacja całości działań lotnictwa w swoim rejonie - zgodnie z naziemnym planem postępowania bojowego.
- b. Stanowisko dowodzenia obrony powietrznej (ADOC). ADOC łącznie ze stanowiskiem dowodzenia działaniami lotnictwa (ACOC - AIR COMMAND OPERATIONS CENTRE) tworzy stanowisko dowodzenia,

za pośrednictwem którego PSC sprawuje kierowanie operacyjne nad swoim dowództwem oraz nad siłami zbrojnymi wydzielonymi i przeznaczonymi do NATO. Decyduje ono również o właściwych stanach gotowości bojowej - zgodnie z sytuacją powietrzną na swoim obszarze - oraz stosownie do tego kieruje podległymi stanowiskami dowodzenia obrony powietrznej w sektorach (SOCs). ADOC/ACOC koordynują swoje działania taktyczne z wyznaczonymi grupami wojsk lądowych. W niektórych wypadkach pewne funkcje ADOC/ACOC mogą być włączone do stanowiska dowodzenia działaniami połączonymi (JCOC - JOINT COMMAND OPERATIONS CENTRE).

- c. Stanowiska dowodzenia sił obrony powietrznej w sektorach (SOCs). SOCs ustanawiane są na szczeblu poniżej PSC. Dowodzenie taktyczne wyznaczonymi siłami obrony powietrznej przysługuje dowódcy sektora. Sprawuje on stały nadzór nad sytuacją powietrzną w swoim obszarze odpowiedzialności oraz kieruje działaniami taktycznymi stosownie do działalności przeciwnika powietrznego. Stopień szczegółowego kierowania, który musi występować na tym szczeblu, może tylko wówczas zapewnić powodzenie, gdy przy każdym korpusie wojsk lądowych (działającym w danym sektorze) istnieje odpowiednio wysoki szczebel współdziałania. Decyduje on o powołaniu na szczeblu korpusu komórki obrony powietrznej, takiej jak grupa łączności operacyjnej obrony powietrznej (ADOLT - AIR DEFENCE OPERATIONS LIAISON TEAM), przeznaczonej do łączności z SOC i ośrodkiem obrony powietrznej korpusu.

1203. Dodatkowe części składowe

- a. Ośrodki kierowania i meldowania (CRCs - CONTROL and REPORTING CENTRES). CRCs realizują kierowanie taktyczne środkami obrony

powietrznej przekazanymi im przez SOC. W zależności od rozwoju sytuacji taktycznej jeden z CRCs może zostać wyznaczony jako zapasowy SOC.

- b. Posterunki kierowania i meldowania (CRPs - CONTROL and REPORTING POSTS) oraz posterunki meldowania (RPs - REPORTING POSTS). CRPs i RPs stanowią stacjonarne uzupełnienie elementów ADGE. Liczba ww. posterunków oraz ich funkcje wynikają z określonej sytuacji w przydzielonych im sektorach. Dodatkowo poza stałymi środkami ADGE mogą występować elementy przewoźne przeznaczone na CRPs oraz wysunięte zespoły kierowania lotnictwem (FACPs - FORWARD AIR CONTROL PARTIES).
- c. Pokładowe urządzenia kierowania lotnictwem mogące współdziałać z ADGE.

CZĘŚĆ IV - OBEZWŁADNIANIE NAZIEMNYCH ŚRODKÓW OBRONY POWIETRZNEJ PRZECIWNika (SEAD)

ROZDZIAŁ 13

OBEZWŁADNIANIE NAZIEMNYCH ŚRODKÓW OBRONY POWIETRZNEJ PRZECIWNika

1301. Definicja. SEAD jest to działanie, które powoduje neutralizację, niszczenie lub czasowe osłabienie obrony powietrznej przeciwnika na określonym obszarze poprzez fizyczny atak i/lub walkę radioelektroniczną.

1302. Cele

- a. SEAD jest skierowane przeciwko naziemnej obronie powietrznej przeciwnika, dlatego też z natury zaklasyfikowane jest do OCA. Faktycznie jednak wykorzystywane jest ono do wspierania oraz zwiększania skuteczności sił podczas wykonywania wielu innych zadań bojowych.
- b. SEAD zwiększa skuteczność działań własnego lotnictwa taktycznego, w przeciwnym razie obrona powietrzna przeciwnika mogłaby udaremnić sojusznikom siłom powietrznym osiągnięcie celów lub zadać im zbyt duże straty. Dlatego też skuteczne SEAD może mieć znaczny wpływ na powodzenie nie tylko w walce powietrznej, ale również w całej batalii.

1303. Planowanie i realizacja

- a. SEAD nie jest postrzegane jako odizolowane działanie, lecz jako wsparcie i działanie potęgujące inne działania. Dlatego też SEAD musi być integralną częścią planowania i realizacji wszystkich innych

taktycznych i nietaktycznych działań lotnictwa narażonych na zagrożenie ze strony naziemnej obrony powietrznej przeciwnika.

- b. Ogólne wytyczne co do planowania SEAD są przekazywane przez MNCs do odpowiednich dowódców rejonów. Wytyczne te będą brane pod uwagę przez MSCs i PSCs podczas opracowywania przez nich ich własnych planów taktycznych i rozkazów operacyjnych.
- c. Szczegółowe planowanie SEAD będzie miało miejsce na tym szczeblu dowodzenia gdzie dostępne są środki walki do jego prowadzenia. Tam gdzie zdecydowano o połączonym użyciu sił w ramach SEAD, konieczne jest ścisłe współdziałanie pomiędzy poszczególnymi dowódcami. Z reguły wszyscy, którzy wykorzystują skutki SEAD powinni być poinformowani o planach po to, aby mogli uwzględnić je w planowaniu swoich własnych działań.
- d. Niedostatek środków walki przeznaczonych do SEAD zazwyczaj ogranicza działania w ramach SEAD co do czasu, przestrzeni i zasięgu. Jest najbardziej prawdopodobne, że SEAD będzie koncentrowało się na ograniczonym obszarze lub nawet w ustalonych korytarzach działania lotnictwa uderzeniowego na tyłach przeciwnika. Tak więc planowanie ogólne, przydział sił oraz szczegółowe planowanie zadania bojowego wymagają od planistów oraz załóg lotniczych ostrożnej oceny sytuacji i optymalnego współdziałania/ dokładności.
- e. SEAD ze względu na swój charakter i cel należy przede wszystkim zadań sił powietrznych. Jednak jeżeli istnieje możliwość oraz są niezbędne do tego celu siły i środki, SEAD może być realizowane przez właściwe siły wojsk lądowych i marynarki wojennej - zgodnie z decyzją odpowiedzialnego dowódcy wojsk lądowych lub marynarki wojennej. Te połączone wysiłki w ramach SEAD wymagają bliskiej współpracy w

planowaniu i realizacji pomiędzy poszczególnymi dowódcami sił powietrznych, wojsk lądowych i marynarki wojennej.

1304. Środki. Rodzaj zagrożenia ze strony obrony powietrznej przeciwnika będzie decydował o konieczności działań oraz wyborze środków walki.

- a. SEAD może być realizowane w celu zniszczenia obrony powietrznej przeciwnika poprzez atak naziemny i/lub samoloty specjalnego przeznaczenia albo lądowe lub morskie systemy wsparcia ogniowego oraz samoloty bezzałogowe.
- b. Celem SEAD może być również neutralizacja lub osłabienie obrony powietrznej przeciwnika do takiego stopnia, aby zagrożenie z jej strony stało się minimalne. Ten rodzaj SEAD będzie realizowany przez samoloty specjalnego przeznaczenia, naziemne i/lub napowietrzne środki walki radioelektronicznej (działające w strefach dyżurowania lub w czasie towarzyszenia) albo przez samoloty bezzałogowe jednorazowego użytku zdolne do czynienia zamieszania i mylenia przeciwnika, wizualnego oślepiania go lub zakłócania jego spektrum elektromagnetycznego w sposób uniemożliwiający skuteczne wykorzystanie jego systemu obrony powietrznej.
- c. Wybór najbardziej odpowiedniego systemu broni jak również składu i ilości sił, które mają być wydzielone do realizacji zadań w ramach SEAD, zależy głównie od sytuacji bojowej, innych priorytetowych zadań oraz od sił i środków, jakimi dysponujemy

1305. Kategorie

- a. Z reguły SEAD jest działaniem uprzednio zaplanowanym - zaplanowanym i skoordynowanym w ramach struktury innych działań taktycznych lotnictwa. Tak więc działania w ramach SEAD prowadzone

na własną rękę w celu osłabienia zdolności obrony powietrznej przeciwnika są mało prawdopodobne. Jednak w ciągu kilku pierwszych dni konfliktu mogą zaistnieć okoliczności wymagające takiego działania w celu uzyskania korzystnej sytuacji powietrznej. W związku z niedostatkiem środków walki podstawę decyzji o SEAD stanowi wnikliwa ocena sytuacji przez odpowiedzialnego dowódcę, uwzględniając przy tym osiągnięcie innych priorytetowych celów działania.

- b. SEAD może również obejmować działania przeciwdziałające w celu obezwładniania zagrażających systemów naziemnych, które pojawiają się na polu walki jako cele przypadkowe. Jednak stosowanie przez załogi samolotów systemów obrony własnej oraz odpowiedniej taktyki w obliczu spodziewanego lub istniejącego ataku obrony powietrznej przeciwnika z zasady nie jest uważane za SEAD, lecz za samoobronę, chociaż może to mieć wpływ na wykonanie zadania bojowego.

CZĘŚĆ V - ROZWAŻANIA DODATKOWE

ROZDZIAŁ 14

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE

1401. Ogólnie. W celu zapewnienia powodzenia działań, zwalczanie potencjału lotniczego przeciwnika musi być wspierane przez środki i działania dodatkowe. Obejmują one:

- a. Walkę radioelektroniczną.
- b. Tankowanie w powietrzu.
- c. Rozpoznanie.

1402. Walka radioelektroniczna. Ogólne rozważania na temat walki radioelektronicznej omawiane są w rozdziale 9 regulaminu ATP-33. Walka radioelektroniczna (EW) stanowi podstawę do uzyskania powodzenia w CA. Czynności w ramach walki radioelektronicznej obejmują zarówno obronę własną dla samolotów taktycznych, jak i czynności jednostek specjalistycznych wszystkich rodzajów sił zbrojnych (sił powietrznych, wojsk lądowych i marynarki wojennej), zapewniające zakłócanie ze stref dyżurowania, zakłócanie w czasie towarzyszenia oraz nękanie środków wsparcia walki radioelektronicznej przeciwnika (ESM - ELECTRONIC SUPPORT MEASURES), jego środków przeciwdziałania radioelektronicznego (ECM) oraz radioelektronicznych środków zabezpieczających (EPM). Wszystkie te czynności muszą być w miarę możliwości ściśle zaplanowane i zintegrowane z działaniami w ramach CA, aby zapewnić sojuszniczym siłom zbrojnym pewne wykorzystanie spektrum elektromagnetycznego, a tym samym uniemożliwić jego wykorzystanie przez przeciwnika.

1403. Tankowanie w powietrzu. Tankowanie w powietrzu (AAR) (patrz regulamin ATP-56) powinno być brane pod uwagę ze względu na potencjalne korzyści, wyrażające się tym, że samoloty mogą:

- a. Koncentrować się do działań w większe siły poprzez zwiększenie zasięgu i czasu przebywania w powietrzu.
- b. Penetrować dalej w głąb terytorium przeciwnika z większym ładunkiem/uzbrojeniem.
- c. Przebywać dłużej w powietrzu w stanie gotowości do natychmiastowego użycia.
- d. Dysponować dłuższym czasem na odtworzenie zdolności bojowej.
- e. Być przebazowywane.

Środowisko walki w przestrzeni powietrznej podczas działań w ramach CA jest wielce nieuporządkowane, przez co niektóre z wymienionych korzyści z tankowania w powietrzu mogą być nieosiągalne ze względu na zagrożenie dla samolotów tankowania.

1404. Rozpoznanie. Informacje pochodzące z rozpoznania mają znaczny wpływ na planowanie i realizację zadań w ramach CA. Większość z tych informacji będzie prawdopodobnie pochodziła z rozpoznania powietrznego, lecz dla OCA, a szczególnie dla SEAD, ważną rolę może odgrywać rozpoznanie naziemne i satelitarne.

ROZDZIAŁ 15

OPERACYJNE MELDOWANIE I OCENA

1501. Meldowanie operacyjne. Funkcja operacyjnego meldowania ma zapewnić w strukturze dowodzenia i kontroli przekazywanie informacji zwrotnych co do skuteczności działań. Meldowanie operacyjne dostarcza informacji o stanie sił zbrojnych, rezultatach zadań bojowych oraz o obserwacjach (sposstrzeżeniach) organów podległych. Zwięzłe, dokładne i czasowe meldowanie operacyjne jest zasadniczym elementem w procesie planowania oraz priorytetowego/procentowego przydziału sił i środków. Zadania oraz stopień odpowiedzialności poszczególnych elementów organizacji dowodzenia i kierowania określają wymóg odnośnie do informacji dowodzenia i kontroli. W zasadzie informacja zamyka się w strukturze dowodzenia. Dostosowanie informacji do określonych potrzeb wymaga jej selekcji lub skonkretyzowania.

1502. Ocena. W wyniku oceny rezultatów działań bojowych założone cele są porównywane z osiągniętymi podczas CA. Wnioski z tej analizy będą zatem brane pod uwagę w procesie planowania następnego etapu działań; wymagane jest jednak dokładne i natychmiastowe meldowanie o rezultatach. W tym celu powinien być ustanowiony standardowy system meldowania- właściwy danemu szczeblowi wykonawczemu.

1503. Bezpieczeństwo. Podczas planowania działań bojowych dąży się do zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa. Jednak gdy z treści meldunków operacyjnych wynika, że jego zagwarantowanie hamuje działania, wówczas powinno się ponownie przeanalizować przyjęte rozwiązania w tym zakresie.

ANEKS A

TERMINY I DEFINICJE

Aktywna obrona powietrzna (Active Air Defence). Bezpośrednie działania obronne mające na celu niedopuszczenie do wrogich działań powietrznych lub zredukowanie ich skutków. Aktywna obrona powietrzna składa się z takich środków jak lotnictwo, broń przeciwlotnicza, broń nie używana bezpośrednio w charakterze broni przeciwlotniczej oraz walka radioelektroniczna (AAP-6).

Alarm powietrzny (Airborn Alert). Stan gotowości lotnictwa, w którym uzbrojone do walki samoloty znajdują się w powietrzu i gotowe są do natychmiastowego działania (AAP-6).

Obrona powietrzna (Air Defence). Zespół środków stosowanych w celu uniemożliwienia lub zmniejszenia skuteczności działania przeciwnika w powietrzu (AAP-6). Patrz również aktywna obrona powietrzna i pasywna obrona powietrzna.

Obszar działań obrony powietrznej (Air Defence Operations Area). Obszar geograficzny o określonych granicach, w których obrębie ustalone są procedury postępowania mające na celu zmniejszenie niewłaściwego współdziałania między obroną powietrzną a innymi działającymi siłami. Procedury te powinny obejmować niżej wymienione obszary działania:

- a) obszar aktywności obrony powietrznej;
- b) obszar obrony powietrznej;
- c) strefę identyfikacji obrony powietrznej;
- d) rubież siły ogniowej (parasol ogniowy).

Kontrola przestrzeni powietrznej (Airspace Control). Przedsięwzięcie wykonywane w obszarze strefy walk w celu zwiększenia skuteczności operacyjnej, poprzez zalecanie bezpiecznego, skutecznego i elastycznego wykorzystywania przestrzeni powietrznej. Kontrola przestrzeni powietrznej stosowana jest w celu uzyskania większej elastyczności działań, ale prawo podjęcia lub zaprzestania działań bojowych przysługuje wyłącznie dowódcy operacyjnemu.

UWAGA: Jest to definicja przyjęta w regulaminie ATP-40 podczas 15. spotkania Zespołu Roboczego Taktycznych Sił Powietrznych (Tactical Air Working Party).

Przewaga w powietrzu (Air Superiority). Stopień, w jakim jedne siły powietrzne uzyskały przewagę w powietrzu nad drugimi siłami powietrznymi w czasie walki powietrznej. Przewaga ta umożliwia siłom lądowym, morskim i powietrznym przeprowadzenie działań w danym miejscu i określonym czasie, bez ingerencji sił przeciwnika (AAP-6).

Panowanie w powietrzu (Air Supremacy). Przewaga w powietrzu, która powoduje, że siły powietrzne przeciwnika nie są zdolne do skutecznego przeciwdziałania (AAP-6).

Naprowadzanie drogą radiową (Broadcast Control). Forma naprowadzania samolotów wykonujących zadane bojowe, wykorzystywanego wówczas gdy sytuacja taktyczna wyklucza bezpośrednie lub swobodne naprowadzanie. Zapewnia ono przekazywanie informacji umożliwiających załogom samolotów wykonanie postawionego zadania. Jednostka naprowadzająca przekazuje w miarę możliwości, odpowiednie ostrzeżenia o niebezpieczeństwach, lecz odpowiedzialność za nawigację oraz unikanie kolizji spoczywa na dowódcach załóg samolotów. Dwukierunkowa łączność w tym rodzaju kierowania nie jest warunkiem (STANAG 3993).

Wstrzymanie prowadzenia ognia (Cease Engagement). W obronie powietrznej- rozkaz wstrzymania prowadzenia ognia, powstrzymujący jednostki przed ostrzeliwaniem kolejnego wyznaczonego celu. Pociski kierowane, które zostały już wystrzelone, będą kontynuować przechwytywanie (AAP-6).

Naprowadzanie bezpośrednie (Close Control). Rodzaj kierowania, podczas którego nieustannie kontrolowana jest wysokość, prędkość i kurs lotu samolotu do miejsca (punktu), z którego może on wykonać zadanie bojowe.

(STANAG 3993)

Lotniczy patrol bojowy (CAP - Combat Air Patrol). Patrol lotniczy działający nad rejonem celu, nad osłanianymi wojskami i nad rejonem krytycznym strefy działań bojowych lub nad obszarem obrony powietrznej w celu przechwytywania i niszczenia samolotów przeciwnika zanim osiągną one swój cel (AAP-6).

Zwalczanie potencjału sił powietrznych przeciwnika (CA - Counter Air). Działania sił powietrznych wymierzone przeciw ofensywnym i defensywnym siłom powietrznym przeciwnika w celu osiągnięcia i utrzymaniażądanego stopnia przewagi w powietrzu (AAP-6).

Kontrprzeciwdziałanie radioelektroniczne lub radioelektroniczne środki zabezpieczające (ECCM - Electronic Counter-Countermeasures). Aspekt walki radioelektronicznej, obejmującej działania podjęte w celu zapewnienia własnym siłom skutecznego wykorzystania widma fal elektromagnetycznych mimo prowadzonej przez przeciwnika walki radioelektronicznej (AAP-6) .

UWAGA. Obecnie zamiast ECCM używany jest termin EPM.

Przeciwdziałanie radioelektroniczne (ECM - Electronic Countermeasures). Aspekt walki radioelektronicznej, obejmującej działania podjęte w celu ograniczenia widma lub zmniejszenia skuteczności użycia przez przeciwnika fal elektromagnetycznych. (AAP-6).

Walka radioelektroniczna (EW - Electronic Warfare). Działanie wojskowe, polegające na wykorzystaniu energii elektromagnetycznej w celu określania, wykorzystywania, zmniejszania lub zapobiegania użyciu przez przeciwnika widma fal elektromagnetycznych; również w celu utrzymania przez siły sojusznicze skutecznego wykorzystania widma fal. (AAP-6).

Środki wsparcia walki radioelektronicznej (ESM - Electronic Warfare Support Measures). Aspekt walki radioelektronicznej, obejmujący działania podejmowane w celu szukania, przechwytywania, rozpoznawania i lokalizowania wypromieniowanej energii elektromagnetycznej do natychmiastowego ustalenia zagrożenia. Dostarczają one informacji wymaganych podczas podejmowania natychmiastowych decyzji dotyczących przeciwdziałania i kontrprzeciwdziałania radioelektronicznego oraz innych działań taktycznych, takich jak unikanie przeciwnika, podawanie współrzędnych celu i samonaprowadzanie (AAP-6).

Użycie środków walki (Engage). W obronie powietrznej rozkaz kierowania ogniem, wydany w celu skierowania lub upoważnienia jednostek i/lub systemów broni do otworzenia ognia do wyznaczonego celu (AAP-6).

Towarzyszenie (Escort). Realizowanie ochrony innych samolotów w czasie wykonywania przez nie zadania bojowego (AAP-6--Def 2).

Korzystna sytuacja powietrzna (Favorable Air Situation). Sytuacja, w której wymiar wysiłku lotnictwa przeciwnika jest niewystarczający, aby przeszkodzić działaniom sojuszniczych wojsk lądowych, marynarki i lotnictwa.

Oslona myśliwska (Fighter Cover). Utrzymanie określonej liczby samolotów myśliwskich nad określonym obszarem lub wojskami w celu odpierania ataków z powietrza (AAP-6).

Wymiatanie (Fighter Sweep). Ofensywne zadanie bojowe lotnictwa myśliwskiego, polegające na wykrywaniu i niszczeniu wrogich samolotów lub przypadkowych celów na przydzielonym obszarze działania (AAP-6).

„Przerwać ogień!” („Hold fire!”). W obronie powietrznej natychmiastowy rozkaz przerwania ognia. Pociski rakietowe znajdujące się już w locie muszą przerwać przechwytywanie celów, jeżeli jest to technicznie możliwe (AAP-6).

Identyfikacja, rozpoznanie (Identification). Ustalenie przez analizę zachowania (się) lub inne środki przyjaznego lub wrogiego charakteru wykrytej osoby, obiektu lub zjawiska (AAP-6--Def 2).

Naprowadzanie swobodne (Loose Control). Rodzaj kierowania, podczas którego dowódca grupy uderzeniowej sam wybiera prędkość, wysokość, kurs oraz właściwą taktykę walki w celu wykonania postawionego zadania. Jednostka naprowadzająca dostarcza załogom samolotów informacji o obrazie bieżącej sytuacji taktycznej oraz jeżeli to możliwe dalszych innych informacji (STANAG 3993).

Oddziały wydzielone do NATO (NATO Assigned Forces). Oddziały pozostające (za zgodą państw z których pochodzą) pod operacyjnym dowództwem i kontrolą dowódcy NATO; wchodzi one w skład systemu alarmowego NATO, chyba że zostało to ustalone inaczej na mocy specjalnych porozumień (AAP-6).

Oddziały dowodzenia NATO (NATO Command Forces). Oddziały pozostające pod operacyjnym dowództwem lub operacyjnym kierowaniem dowódcy NATO - za zgodą państw, z których pochodzą (AAP-6).

Oddziały przeznaczone do NATO (NATO Earmarked Forces). Oddziały, które za zgodą reprezentowanych przez nie państw, mają w przyszłości podlegać

operacyjnemu dowództwu lub operacyjnemu kierowaniu dowódcy NATO (AAP-6).

Ofensywna walka z siłami powietrznymi przeciwnika (OCA - Offensive Counter Air). Działania organizowane w celu niszczenia, dezorganizowania lub ograniczania potęgi sił powietrznych przeciwnika, prowadzone możliwie jak najbardziej w głąb jego terytorium (AAP-6).

Bierna obrona powietrzna (Passive Air Defence). Wszystkie przedsięwzięcia, oprócz aktywnej obrony powietrznej, realizowane w celu zmniejszenia skuteczności działań sił powietrznych przeciwnika. Przedsięwzięcia te polegają na wprowadzaniu przeciwnika w błąd, rozśrodkowaniu sprzętu oraz organizowaniu umocnień inżynieryjnych (AAP-6)

Rozpoznanie (Recognition). Określenie wykrytej osoby, obiektu lub zjawiska, a także określenie jego klasy i typu, jeżeli jest to możliwe. Rozpoznanie może polegać również na określeniu rodzaju jednostki w obrębie danej klasy lub danego typu (AAP-6).

Uderzenie (Strike). Atak wykonany w celu uszkodzenia, uchwycenia lub zniszczenia danego celu (AAP-6).

Obezwładnianie naziemnych elementów obrony powietrznej przeciwnika (SEAD - Suppression of Enemy Air Defences). Działania neutralizujące, niszczące lub czasowo degradujące system obrony powietrznej przeciwnika w ściśle określonym rejonie, polegające na fizycznym ataku i/lub walce radioelektronicznej (AAP-6).

Przetwarzanie informacji o celu (Target Development). Proces analizy zdobytych danych rozpoznawczych w celu określenia, identyfikacji, umiejscowienia oraz ustalenia przyszłego położenia celu.

Zagrożenie radiolokacyjne (Threat Radar). Stacje radiolokacyjne kierowania uzbrojeniem oraz radiolokatory wykrywające - sprzężone z systemami uzbrojenia przeciwnika, które mogą powodować uszkodzenie lub niszczyć sojusznicze napowietrzne środki walki oraz sojusznicze jednostki.

Strefa użycia określonego systemu broni (WEZ - Weapon Engagement Zone). W obronie powietrznej przestrzeń powietrzna o zdefiniowanych wymiarach, w obrębie której odpowiedzialność za angażowanie walką spoczywa zwykle na określonym systemie broni (AAP-6).

Komenda zezwalająca na strzelanie do celów obcych („Weapons free”). W obronie powietrznej rozkaz zezwalający na użycie systemów broni do strzelania do każdego celu (obiektu) nie rozpoznanego jako obiekt sojuszniczy (AAP-6).

Komenda zezwalająca na strzelanie tylko w obronie własnej („Weapons hold!”). W obronie powietrznej, rozkaz użycia systemów broni jedynie we własnej obronie lub po otrzymaniu formalnego rozkazu (AAP-6).

Komenda zezwalająca strzelać tylko do celów dokładnie rozpoznanych („Weapons tight!”). W obronie powietrznej rozkaz zezwalający na użycie systemów broni do strzelania do celów (obiektów) rozpoznanych jako wrogie (AAP-6).

„Dzika łasica” (Wild Weasel). Specjalnie zmodyfikowany samolot, zdolny identyfikować, lokalizować, fizycznie obezwładniać lub niszczyć naziemne systemy obrony powietrznej przeciwnika wykorzystujące systemy promieniujące energię elektromagnetyczną (AAP-6).

ANEKS B

SKRÓTY

AAA	Anti-Aircraft Artillery - artyleria przeciwlotnicza
AAP	Allied Administrative Publication - słownik terminów i definicji
ACA	Airspace Control Authority - zarząd kontroli przestrzeni powietrznej
ACOC	Air Command Operations Centre - stanowisko dowodzenia działaniami lotnictwa
ADGE	Air Defence Ground Environment - naziemne środki zabezpieczenia działań obrony powietrznej
ADOC	Air Defence Operations Centre - stanowisko dowodzenia obrony powietrznej
ADOLT	Air Defence Operations Liaison Team - grupa łączności operacyjnej obrony powietrznej
AEW	Airborn Early Warning - pokładowy system wczesnego ostrzegania
ATC	Air Traffic Control - kontrola ruchu lotniczego
ATOC	Allied Tactical Operations Centre - stanowisko dowodzenia połączonymi taktycznymi siłami powietrznymi
ATP	Allied Tactical Publication - wydawnictwo PSZ NATO o taktyce
BMEWS	Ballistic Missile Early Warning System - system wczesnego wykrywania i ostrzegania o ataku balistycznych pocisków rakietowych
CAP	Combat Air Patrol - lotniczy patrol bojowy
CRC	Control and Reporting Centre - ośrodek kierowania i meldowania
CRP	Control and Reporting Post - posterunek kierowania i meldowania
DASC	Direct Air Support Centre - ośrodek bezpośredniego wsparcia lotniczego

DCA	Defensive Counter Air - defensywna walka z siłami powietrznymi przeciwnika
ECCM	Electronic Counter-Countermeasures - kontrprzeciwdziałanie radioelektroniczne
ECM	Electronic Countermeasures - przeciwdziałanie radioelektroniczne
ELINT	Electronic Intelligence - rozpoznanie radioelektroniczne
EMP	Electromagnetic Pulse - impuls elektromagnetyczny
EPM	Electronic Protective Measures - radioelektroniczne środki zabezpieczające
ESM	Electronic Support Measures - środki wsparcia walki radioelektronicznej
EW	Electronic Warfare - walka radioelektroniczna
FACP	Forward Aircraft Control Party - wysunięty zespół kierowania lotnictwem
FEZ	Fighter Engagement Zone - strefa użycia lotnictwa myśliwskiego
HIMEZ	High Altitude Missile Engagement Zone - strefa użycia pocisków raketowych do zwalczania celów na dużych wysokościach
IR	Infrared - Podczerwień
IRBM	Intermediate-Range Ballistic Missile - raketowy pocisk balistyczny średniego zasięgu
IRCM	Infrared Countermeasures - przeciwdziałanie w podczerwieni
JCOC	Joint Command Operations Centre - stanowisko dowodzenia działaniami połączonymi
LLRS	Low Level Radar System - system stacji radiolokacyjnych małej wysokości
LOMEZ	Low Altitude Missile Engagement Zone - strefa użycia pocisków raketowych do zwalczania celów na małych wysokościach

MNC	Major NATO Commander or Command - wyższy dowódca lub dowództwo NATO
MSC	Major Subortinate Commander or Command - wyższy dowódca lub dowództwo podległe
NADGE	NATO Air Defence Ground Environment - środki zabezpieczenia działań obrony powietrznej NATO
OCA	Offensive Counter Air - ofensywna walka z siłami powietrznymi przeciwnika
PSC	Principal Subordinate Commander or Command - główny dowódca lub dowództwo podległe
RAOC	Regional Air Operations Centre - regionalne stanowisko dowodzenia działaniami sił powietrznych
RP	Reporting Post - posterunek meldunkowy
RPV	Remotely Piloted Vehicle - statek powietrzny sterowany odległościowo
SAM	Surface-to-Air Missile - pocisk rakietowy klasy ziemia - powietrze
SEAD	Suppression of Enemy Air Defences - obezwładnianie naziemnych środków obrony powietrznej przeciwnika
SHORAD	Short-Range Air Defence - obrona powietrzna bliskiego zasięgu
SHORADEZ	Short-Range Air Defence Engagement Zone - strefa użycia środków obrony powietrznej bliskiego zasięgu
SOC	Sector Operations Centre - stanowisko dowodzenia sił obrony powietrznej w sektorze
STANAG	Standarization Agreement - porozumienie w sprawie standaryzacji
WEZ	Weapons Engagement Zone - strefa użycia określonego systemu broni

